

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА»

Факультету управління персоналу, соціології та психології
Кафедри педагогіки та психології

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА
ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 Психологія

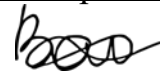
Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:
Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних
спеціальностей

Здобувача:

Войтенко Ілона Ігорівна

(підпис)

Науковий керівник:

Бойчук Олена Сергіївна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувачка кафедри: доктор педагогічних наук, професор,
Артюшина Марина Віталіївна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ-2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет управління персоналу, соціології та психології

Кафедра педагогіки та психології

Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 Психологія

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ Ліна КОЛЕСНІЧЕНКО

(підпис) (ім'я, прізвище)

«20» жовтня 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки та
психології

_____ Марина АРТЮШИНА

(ім'я, прізвище)

«20» жовтня 2023р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачці Войтенко Ілони Ігорівні

Оочної (денної форми) навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Особливості соціально–психологічної адаптації студентів різних спеціальностей

Тему затверджено наказом ректора Університету від « 30 » жовтня 2023 р. № 1994-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах за даними проведеного опитування з використанням Google Form

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ
Розділ 2	ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО НАВЧАННЯ
Об'єкт дослідження:	соціально–психологічна адаптація
Предмет дослідження:	особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей .
Мета бакалаврської дипломної роботи:	проаналізувати та емпірично дослідити прояви соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей у навчанні.

Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1.	Здійснити теоретичний аналіз проблеми соціально-психологічної адаптації особистості та її структури. Охарактеризувати особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей та чинники, що її обумовлюють.
У розділі 2	Здійснити емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та взаємозв'язків з деякими особистісними властивостями студентів різних спеціальностей. Здійснити обробку та інтерпретацію отриманих даних.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Олена БОЙЧУК

(ім'я, прізвище)

«17» жовтня 2023р.

**Завдання одержав
студент**

(підпис)

Ілона ВОЙТЕНКО

(ім'я, прізвище)

«17» жовтня 2023р.

Реферат

Особливості соціально–психологічної адаптації студентів різних спеціальностей

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 47 сторінок, 4 рисунки, 15 таблиць, список використаних джерел з 47 найменувань, 3 додатки.

Об'єктом дослідження є дослідження є соціально–психологічна адаптація.

Предметом дослідження є особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей .

Мета кваліфікаційної роботи – проаналізувати та емпірично дослідити прояви соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей у навчанні.

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми соціально-психологічної адаптації особистості та її структури.

2. Охарактеризувати особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей та чинники, що її обумовлюють.

3. Здійснити емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та взаємозв'язків з деякими особистісними властивостями студентів різних спеціальностей.

4. Здійснити обробку та інтерпретацію отриманих даних. Визначити взаємозв'язок між складовими соціально-психологічної адаптації студентів. Основні методи дослідження: теоретичні, емпіричні та математико-статистичні методи.

Теоретичні – аналіз, систематизація й узагальнення даних представлених у науковій літературі;

Емпіричні – опитування, тестування (з використанням гугл-форми) та психодіагностичних методик: Методика діагностики соціально–психологічної адаптації К.Роджерса-Р.Даймонд; Шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С); Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС).

Математико-статистичні методи – кореляційний аналіз Пірсона та t-критерій Стьюдента.

5. *Теоретичне та практичне значення отриманих результатів* полягає у тому, що вони можуть бути використані у роботі служб соціальної адаптації та психологічної допомоги ЗВО.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи - 2024 Рік захисту роботи - 2024

Ключові слова: студенти, адаптація, тестування, навчання.

ВІДГУК

на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету Управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми «Економічна та соціальна психологія»

Войтенко Ілони Ігорівни

на тему: «**Особливості соціально–психологічної адаптації студентів різних спеціальностей**»

Актуальність теми: Домінуюча останнього п'ятиліття в умовах пандемії та війни вимушено дистанційна та змішана форма навчання вносить у дослідження адаптації першокурсників ЗВО елементи новизни та актуальності. Підвищення мобільності молоді та демографічні коливання, зростання конкуренції закладів вищої освіти вимагають зосередження уваги до включення вчорашніх абітурієнтів у освітній процес вітчизняного університету.

Ступінь науковості: Авторка визначила мету та завдання дослідження, у відповідності з якими здійснила теоретичне психологічне дослідження соціально-психологічної адаптації студентів, її особливостей для представників різних спеціальностей. З цієї теми було проаналізовано ряд джерел вітчизняних та зарубіжних авторів.

У відповідності до мети та завдань були обрані валідні та надійні психодіагностичні методики та здійснено вимірювання за допомогою гугл-форми. У процесі обробки результатів використані основні методи описової статистики, відсоткового аналізу для порівняння результатів двох виборок та кореляційного аналізу для підтвердження зв'язку показників адаптивності студентів з показниками психологічного капіталу та розвитку комунікативних та організаційних схильностей.

Висновки висвітлюють основні результати проведеного дослідження.

Наявність недоліків: Серед недоліків слід зауважити неповне представлення результатів емпіричного дослідження та їх інтерпретації, а також помилки технічного характеру.

У цілому кваліфікаційна бакалаврська робота на тему: «Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей» відповідає існуючим вимогам до кваліфікаційних робіт освітнього ступеня бакалавр, може бути рекомендована до захисту в ЕК і заслуговує позитивної оцінки.

Науковий керівник:

старший викладач кафедри педагогіки та психології

Олена Бойчук

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки вищої освіти
освітньої програми «Економічна та соціальна психологія»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Войтенко Ілони Ігорівни
на тему «Особливості соціально-психологічної адаптації студентів
різних спеціальностей»

Актуальність даної теми полягає у особливо важливому етапі входження особистості у період професіоналізації, який впливає в цілому на ефективність вузівського навчання людини. В умовах гібридної та повномасштабної війни, тривалого карантинного періоду для вітчизняного університету особливо актуально в повній мірі реалізовувати програми сприяння адаптації абітурієнтів до освітнього процесу у виші.

Авторка роботи вірно визначає основні елементи свого дослідження: об'єкт та предмет, а також мету та завдання. У відповідності до цього робота структурована, проведений необхідний теоретичний аналіз, який містить дослідження основних понять даної теми та огляд відповідних досліджень адаптації студентів перших курсів ЗВО.

Згідно з визначеними завданнями авторкою обрано відповідний комплекс психодіагностичних методик, які дозволили провести емпіричне дослідження адаптації на двох вибірках студентів – гуманітарної та технічної спеціальностей. Отримані результати оцінюються та інтерпретуються відповідно теми дослідження. Робота виконана самостійно і отримані результати відповідають визначеним завданням, водночас, слід зазначити неповне використання діагностичного потенціалу методик та математичної обробки результатів, також наявність деяких неточностей у оформленні роботи технічного характеру.

Загалом робота відповідає чинним вимогам до кваліфікаційних робіт бакалаврського рівня, може бути допущеною до захисту перед державною комісією і заслуговує позитивної оцінки.

Ст. викладач кафедри педагогіки,
 психології, медичного та
 фармацевтичного права НУОЗУ
 ім. П.Л. Шупика

к. пс. н. Костюк О.І.

« ___ » _____

О.І. Костюк

О.І. Костюк
 24

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ	6
1.1 Сутність поняття «адаптація»	6
1.2 Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей	16
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО НАВЧАННЯ	22
2.1 Методика та процедура дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації студентів до навчального процесу	22
2.2 Аналіз результатів емпіричного дослідження	26
Висновки до розділу 2	43
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

В умовах нестабільного, кризового стану соціально-політичного та економічного розвитку українського суспільства в умовах воєнного часу проблема соціально-психологічної адаптації особистості виступає однією з ключових проблем психологічної науки. Особливо це стосується студентської молоді, яка в такий тяжкий час має адаптуватися до нових умов навчання в ЗВО, особливо під час воєнного стану та військових дій на території України. Різнобічна і тривала дія загрозливих для життєдіяльності фрустраторів та несприятливих соціальних, психологічних, економічних чинників зумовлюють велику нервово-психічну напругу, тривогу, стрес, що призводять до зниження продуктивності навчальної діяльності, втрати віри в реалізації своїх особистих цілей в соціумі, що може призводити до виникнення стійких негативних психічних станів та погіршення психологічного та фізичного здоров'я студентів як молодших курсів, так і старшокурсників.

Оскільки умови та організація навчання в ЗВО постійно змінюються, в залежності від ситуації в конкретному регіоні, – то в режимі он-лайн, то в змішаному режимі, – зростають вимоги до навчальної праці студентів. На початку навчання в університеті молоді люди переживають період становлення себе як самостійної особистості, що несе відповідальність за свої дії. І все це збігається з новою стадією психологічного розвитку людини, активним формуванням її соціальної зрілості, інтенсивним моральним і інтелектуальним розвитком, моделюванням освітнього і життєвого шляху, виробленням оцінного ставлення до умов власної життєдіяльності. Але освітнє середовище та реалії сьогодення не створюють сприятливі умови для ефективного формування у молоді в цей період не тільки професійних знань і умінь, а й якостей, необхідних для ефективної соціально-психологічної адаптації. Тому дослідження особливостей соціально-психологічної студентів ЗВО, які навчаються за різними спеціальностями із врахуванням їхніх індивідуально-психологічних властивостей є актуальним. Це надає можливість отримати цінні дані для прогнозування успішності навчальної

діяльності, дозволяє виділити групи підвищеного ризику, які характеризуються високою ймовірністю виникнення адаптаційних порушень у навчанні, а також для вирішення завдань оптимізації, профілактики і корекції соціально-психологічної адаптації студентів в умовах воєнного стану.

Проблему соціально-психологічної адаптації особистості досліджували українські вчені (М. Корольчук, В. Семиченко, О. Кокун, Т. Міщенко, О. Кузнєцова, О. Дмишко); із зарубіжних вчених (К. Роджерс, Р. Даймонд, Х. Левенсон, М. Оделл). Дослідники здебільшого зосереджуються на аналізі різних чинників, включаючи особистісні характеристики, що викликають процес дезадаптації у студентів молодших курсів. Більшість науковців визначають соціально-психологічну адаптацію як процес пристосування індивіда до нових соціальних умов. Здатність адаптуватися в різних обставинах є важливою для формування та розвитку особистості, а також для її професійного зростання. У разі дезадаптації порушується не тільки особистісний та професійний розвиток, але й знижуються психофізіологічні можливості організму, що може призвести до проблем зі здоров'ям.

Об'єктом дослідження є соціально–психологічна адаптація.

Предметом дослідження є особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей .

Мета дослідження: проаналізувати та емпірично дослідити прояви соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей у навчанні.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми соціально-психологічної адаптації особистості та її структури.
2. Охарактеризувати особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей та чинники, що її обумовлюють.
3. Здійснити емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та взаємозв'язків з деякими особистісними властивостями студентів різних спеціальностей.
4. Здійснити обробку та інтерпретацію отриманих даних.

Методи дослідження: для розв'язання визначених завдань було використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів.

Теоретичні – аналіз, систематизація й узагальнення даних представлених у науковій літературі;

Емпіричні – опитування, тестування (з використанням гугл-форми) та психодіагностичних методик: Методика діагностики соціально–психологічної адаптації К.Роджерса-Р.Даймонд; Шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С); Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС).

Математико-статистичні методи – кореляційний аналіз Пірсона та t-критерій Стьюдента.

Практична значущість одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у роботі служб соціальної адаптації та психологічної допомоги ЗВО.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 47 найменувань та 3 додатків. У дослідженні основний зміст викладено на 51 сторінці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

1.1 Сутність поняття «адаптація»

Навчання у вищому навчальному закладі є одним з ключових етапів у житті молоді людини. Воно пов'язане з необхідністю адаптації до нових умов, соціального середовища та форм комунікації, що вимагає від особистості значних психологічних зусиль. Зустріч з новими викладачами, одногрупниками та академічними вимогами ставить перед студентом завдання активно адаптуватися, розвивати навички самостійного навчання та ефективної взаємодії у нових соціальних ситуаціях. Це також є важливим періодом для формування професійних навичок і самовизначення, що впливає на подальший особистісний і професійний розвиток.

Поняття «адаптації» є одним із важливих категорій сучасної психологічної науки, бо її особливості значним чином впливають на ефективність як навчальної так і професійної діяльності. Термін походить від латинського слова «adaptatio», що означає «приспосовую», «змінюю». Вперше цей термін був використаний німецьким фізіологом Г. Аубертом у 1865 році для опису процесу пристосування органів чуття (слуху, зору тощо) до впливу зовнішніх подразників різної інтенсивності [19, с.137].

За визначення О.Кокуна: «Адаптація – це процес, який зумовлений зміною в психофізіологічному стані людини під впливом дезадаптаційних факторів, що потребує одночасної та узгодженої взаємоспівдії функціональних підсистем на всіх рівнях цілісної системи з метою ефективного забезпечення діяльності в нових умовах» [9, с.124].

Існують різні тлумачення поняття «адаптація».

Наприклад, Л. Карамушка трактує поняття «адаптивність» як здатність до пристосування, що відображає рівень як вроджених, так і набутих протягом життя якостей індивіда. Адаптивність частково зумовлена генетичними факторами,

такими як особливості обміну речовин, відмінності в біохімічних реакціях і метаболічна індивідуальність людини, які визначають різні типи реагування на стресові впливи. Друга важлива складова проблеми адаптації – це адаптованість, яка полягає у реалізації внутрішніх можливостей і здібностей людини та її особистісного потенціалу. Вона відображає ступінь відповідності психічних можливостей індивіда вимогам діяльності в конкретних умовах [8, с.11].

Г. Васянович розглядає явище адаптації як постійний процес активного пристосування до умов соціального середовища, а також як результат цього процесу. Він трактує адаптацію як соціально-психологічний процес, який за сприятливих умов призводить до стану адаптованості. У цьому стані особистість без тривалих зовнішніх і внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою основну діяльність, задовольняє основні соціогенні потреби, відповідає рольовим очікуванням еталонної групи та переживає стан самоствердження [3, с.234]

Таким чином, поняття «адаптація» є більш широким визначенням, ніж поняття «адаптивність» і «адапованість», тому що адаптація частіше розглядається як процес, адаптивність – як здатність, а адаптованість - як результат даного процесу.

За І. Соколовою, процес адаптації студента до навчання у ВНЗ включає, три компоненти:

А) *соціально-психологічний* відображає зміну соціальної ролі учня, адаптація його потреб і системи цінностей, потреба в більш гнучкій регуляції власної поведінки, засвоєння норм і традицій, вироблених у ВНЗ;

Б) *психологічний* – перебудова мислення і мови студента, посилення функцій уваги, пам'яті, підвищена емоційна напруженість;

В) *діяльнісний* – адаптація студентів до нових психофізіологічних навантажень, залучення до інтенсивної наукової роботи, подолання своєрідного інформаційного перенасичення [20, с.95].

Вчений-психолог М.С. Корольчук, досліджуючи адаптаційні можливості людини, зазначав, що цей термін означає здатність організмів до адаптогенних змін. У проблемних ситуаціях, не пов'язаних з перешкодами на шляху досягнення

мети, адаптація здійснюється за допомогою конструктивних механізмів, таких як когнітивні процеси, цілеутворення, цілепокладання та конформна поведінка.

Адаптація – це динамічна система відповідей організму, що націлена на збереження гомеостазу та розробку ефективної програми реагування з мінімальними реакціями на постійно змінні умови [10, с.51].

У гуманістичній школі психології, яку зокрема розвивав у своїх роботах американський психолог К. Роджерс, адаптація розглядається як динамічний стан оптимальності, що відображає процесуальні та результативні аспекти даної категорії [18, с.208]

Таким чином можна надати визначення соціально–психологічній адаптації – це процес набуття певних функцій соціально–психологічної ролі та досягнення певного статусу [1.21].

Для підкреслення домінування певних компонентів у цілісній системі адаптації та з метою зручності вивчення адаптації людини до певних груп однорідних факторів зазвичай виділяють такі види адаптації, як фізіологічна, психічна, соціально-психологічна, психофізіологічна та професійна [9, с.115].

Фізіологічна адаптація означає стійкий рівень активності та взаємозв'язку функціональних систем, органів та тканин, а також механізмів управління, що забезпечує нормальне функціонування організму та працездатність людини у різних умовах існування, включаючи соціальні. Фізіологічна адаптація також передбачає здатність до відтворення здорових потомків.

Психічну адаптацію можна описати як процес встановлення оптимальної відповідності між особистістю та навколишнім середовищем під час виконання різних видів діяльності, яка є властивою людині. Цей процес дозволяє індивіду задовольняти свої поточні потреби та реалізовувати пов'язані з ними значущі цілі, зберігаючи при цьому психічне та фізичне здоров'я. Водночас це забезпечує відповідність психічної діяльності людини та її поведінки вимогам навколишнього середовища.

Соціально-психологічну адаптацію можна тлумачити як частину психічної адаптації, яка сприяє організації мікросоціальної взаємодії, формуванню

адекватних міжособистісних зв'язків, врахуванню очікувань навколишнього середовища та досягненню соціально значущих цілей.

Психофізіологічна адаптація може бути розглянута як процес, що виникає внаслідок зміни психофізіологічного стану людини під впливом негативних факторів, що потребує спільної та узгодженої взаємодії різних функціональних підсистем на всіх рівнях цілісної системи «психофізіологічний стан» з метою ефективного функціонування в нових умовах. Психофізіологічна сутність адаптації відображається у таких основних компонентах (рис.1.1).

Рисунок 2.1. Компоненти адаптації як психофізіологічного процесу

Джерело: [9;10;19;24]

Професійна адаптація охоплює адаптацію людини до фізичних умов професійного середовища (психофізіологічний аспект), а також адаптацію до професійних завдань, операцій, інформації та інших професійних аспектів, а також адаптацію особистості до соціальних аспектів професійного середовища.

Також можна виділити інші види адаптації, такі як успадкована і набута, пренатальна і постнатальна, індивідуальна і популяційна (видова), універсальна (широка) і спеціалізована (вузька), специфічна і неспецифічна, одинична і загальна,

однобічна і різнобічна, внутрішня і зовнішня, цілісна і часткова, умовна і безумовна, потенційна і актуальна, нормальна і стресова, реактивна і активна тощо. У психологічній літературі також розглядається поняття соціально-психологічної адаптації, яке розуміється як:

- рівновага з соціальним середовищем, завдання якого забезпечити виживання і особистісний розвиток індивіда (Г.Левківська) [13, с.61];
- активне регулювання процесу взаємодії з середовищем (С.Ізбаш) [6, с.124];
- включення людини в систему внутрішньо-групових відносин та адаптація до них, формування мисленнєвих та поведінкових стереотипів, що відображають систему цінностей та норм даного колективу чи групи, отримання, закріплення та розвиток умінь та навичок міжособистісного спілкування в цьому оточенні (В.Петренко) [16, с.16].

Більшість вчених розглядають соціально-психологічну адаптацію як процес пристосування індивіда до нових умов соціального середовища. Здатність адаптуватися в різних обставинах відображає процес становлення та розвитку особистості, а також її професійний зріст. Проте, у випадку дезадаптації, порушується не лише особистісно-професійний розвиток, але й зменшуються психофізіологічні можливості організму, що може призвести до розладів здоров'я [16, с. 33].

При сприятливому перебігу процес соціально-психологічної адаптації призводить особистість до стану адаптивності. Стан соціально-психологічної адаптивності характеризується як оптимальна реалізація особистістю внутрішніх можливостей, здібностей людини і її особистісного потенціалу в значущій сфері (В.В. Петренко) [16, с.9].

Методика адаптації Карла Роджерса, також відома як опитувальник СПА (Соціально-психологічна адаптація), є особистісним опитувальником, який використовується для:

- виявлення особливостей особистості респондента;

- оцінки рівня його соціально-психологічної адаптації.

Методика розроблена Карлом Роджерсом та Розалінд Даймонд у США у 1954 році. Вона ґрунтується на гуманістичній психології, яка стверджує, що люди мають вроджену схильність до розвитку та самоактуалізації.

Опитувальник СПА складається зі 101 твердження, на які респондент повинен дати відповідь за шкалою від 0 до 7 балів. Твердження стосуються різних аспектів соціально-психологічної адаптації, таких як:

- сприйняття себе;
- сприйняття інших людей;
- взаємовідносини з іншими людьми;
- емоційний стан;
- ступінь пристосованості до нових умов.

Результати опитування обробляються за допомогою спеціальних ключів, які дозволяють отримати 6 інтегральних показників: адаптація, прийняття інших, інтернальність, самовосприйняття, емоційна комфортність, прагнення до домінування.

Методика СПА є корисним інструментом для діагностики проблем з адаптацією. Її можна використовувати в психологічній практиці для консультування та психотерапії.

До особистісних властивостей, які пов'язані з адаптацією можна віднести:

- самоефективність особистості
- резильєнтність
- оптимістичні настановлення
- емоційну стійкість
- екстраверсію-інтроверсію.

Самоефективність стосується довіри до себе, фокусуючись на впевненості у власній силі та спроможності успішно виконувати поставлені перед собою завдання. Основна ідея теорії самоефективності передбачає, що люди з великою вірогідністю займатимуться тими справами, стосовно яких вони мають підвищену самоефективність, і з невеликою ймовірністю - діяльністю, до якої вони не схильні [7, с.70].

Резильєнтність - це спроможність особистості долати важкі обставини життя та відновлюватися після пережитих труднощів чи напруги. Саме це дає нам психологічні сили витримувати випробування, які неодмінно стаються з нами. А. Мастен з колегами вирізняють такі типи феномену резистентності:

- люди з групи ризику, котрі адаптуються успішніше, ніж очікується;
- позитивна адаптація, не дивлячись на стресові ситуації;
- швидке повернення до нормального життя після психотравми. [12, с.34].

Оптимізм - це ментальне налаштування, що характеризуються вірою і сподіваннями на досягнення успіху чи створення кращого майбутнього. Оптимісти зазвичай ставляться до труднощів як до досвіду або тимчасової поразки. Навіть найбільш жалюгідний день несе для таких людей надію на те, що «завтра, ймовірно, стане набагато краще».

Оптимісти розраховують на позитивні зміни, натомість песимісти прогнозують лише негативні результати. Оптимістичні настрої асоціюються з рядом переваг, включаючи поліпшення здатності справлятися з проблемами, зменшення рівня стресу, зміцнення фізичного стану та підвищення стійкості у процесі досягнення поставлених цілей.

Надія - цінність, як складова ціннісних орієнтацій особистості, орієнтація, завдяки їй люди знаходять наснагу та бажання переборювати труднощі й досягати своїх бажань. Надію також слід сприймати як вагомий фактор, котрий дозволяє нам знаходити сенс і напрямок у нашому житті, попри виклики, з якими нам доводиться зіштовхуватися.

Нейротизм - це властивість особистості, що проявляється в нестабільності, емоційній дратівливості, неспокої, сумнівах у собі, пригніченості та деяких інших негативах. Такі люди зазвичай легко виходять з себе, якщо їх стимулюють, чи навпаки, мають низьку спроможність заспокоюватися, коли вони засмучені або стривожені.

Загально визнано, що особистості з невисоким показником нейротизму є емоційно стійкішими, більш терплячими, витривалими, менш схильними до емоційних розладів та стресів. Незважаючи на те, що такі індивіди меншою мірою схильні до негативних психічних впливів, це не свідчить про те, що їм характерний підвищений вміст позитивних емоцій [15].

Екстраверсія - це особливість людини, яка характеризується активним, енергетичним і оптимістичним ставленням до життя, наданням переваги зовнішнім видам діяльності та соціальним взаємодіям, схильністю до отримання нового досвіду та готовністю йти на ризики. Вона дуже впливає на різноманітні сторони нашого життя. Наприклад, у соціальному середовищі екстраверти легше і швидше підлаштовуються під обставини, їх притягує спілкування з іншими людьми, а декому вдається встановлювати і розвивати тісніші відносини.

Противагою екстраверсії є інтроверсія, тобто коли особистість надає більше перевагу замкнутому та інтернаціональному світові і вимагає якомога більше вільного часу, щоб перезарядитися новими енергіями [5].

Інтроверти небагатослівні, педантичні, пунктуальні та не надто емоційні. Вони належать до категорії людей, які добре все обміркують, перед тим як висловити свою думку. Через свою неквапливість, поміркованість і холоднокрівність вони полюбляють доходити до самої суті речей.

Типовий інтроверт відрізняється спокоєм, тримається на дистанції від усіх, крім найближчих людей, наперед продумує свої дії, полюбляє лад у всьому, суворо стежить за власними емоціями й почуттями. Якщо екстраверту для комфортної роботи важлива компанія, то інтроверту зручно працюється наодинці.

Навчання – це складний процес, який потребує від студентів значних зусиль і концентрації. Успішність навчання залежить від багатьох чинників, тому розуміння цього впливу є важливим для вдосконалення підвищення якості освіти.

Основні чинники, які впливають на навчальну діяльність студентів наведені на рис.2.2.

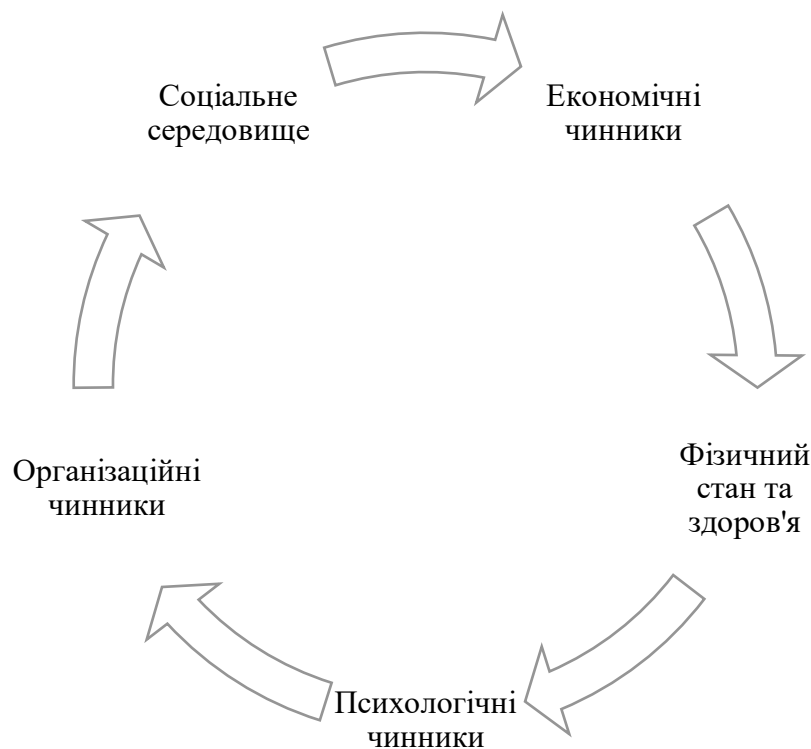

Рисунок 2.2. Основні чинники, які впливають на навчальну діяльність студентів

Джерело: розроблено автором на основі [21]

Оточення відіграє надзвичайно вагомую частину в особистому розвитку кожної людини. Здорове середовище творить бездоганну індивідуальність, в свою чергу, погане оточення формує проблематичне товариство.

Соціальне середовище включає в себе:

- сім'ю: ставлення батьків до навчання, їх очікування, підтримка мають значний вплив на успішність студентів.
- друзів: однолітки можуть як стимулювати, так і гальмувати навчальну активність студента.

- одногрупників: атмосфера в групі, взаємодопомога, співпраця між студентами сприятливо впливають на їх навчання.

- викладачів: їх професіоналізм, ставлення до студентів, стиль викладання мають велике значення для успішного навчання.

Економічні чинники можуть впливати на навчання студентів у багатьох аспектах, включаючи доступність навчальних ресурсів, фінансовий тиск та мотивацію до навчання. Низький дохід може обмежувати студентів у доступі до необхідних матеріалів, що є важливим для успішного навчання. Вони можуть мати обмежену можливість придбати актуальні підручники, матеріали для досліджень або навіть оплатити доступ до Інтернету, що ускладнює процес навчання й знижує якість освіти.

На академічну продуктивність впливає надзвичайно великий спектр факторів та умов. Поряд із природженими інтелектуальними можливостями студента, його успішності в навчанні часто заважають фізичні, емоційні, соціальні й фактори, що пов'язані зі станом здоров'я.

Нестача сну або неякісний сон безпосередньо впливають на наш настрій. Студенти, які розпочинають навчальний день утомленими та дратівливими, значно менше цікавляться навчальним процесом.

Важливо розуміти негативні наслідки малорухливого способу життя та приймати заходи для того, щоб бути фізично активним.

Організаційні чинники також відіграють важливу роль у навчанні студентів. До них належать:

- Розклад занять: зручний розклад занять, який враховує біоритми студентів, сприяє кращому засвоєнню знань.

- Методи навчання: використання інтерактивних, інноваційних методів навчання робить процес навчання більш ефективним.

- Матеріально-технічна база: наявність сучасного обладнання, комп'ютерів, бібліотек та інших ресурсів створює сприятливі умови для навчання.

- Система оцінювання: об'єктивна, прозора система оцінювання знань дає студентам чітке розуміння своїх успіхів і мотивує їх до кращого навчання.

- Психологічний клімат: сприятливий психологічний клімат у навчальному закладі робить процес навчання більш комфортним, а також результативним.

Важливо, щоб усі ці фактори були враховані при організації навчального процесу, адже це допоможе студентам максимально реалізувати свій потенціал і досягти успіхів у навчанні.

Отже, вплив різноманітних чинників на навчання студентів є складним і багатогранним процесом. Їх розуміння є важливим для вдосконалення процесу навчання, створення сприятливих умов для досягнення студентами найкращих результатів. Важливо враховувати всі ці аспекти при плануванні освітнього процесу і підтримці студентів у їхньому навчанні.

1.2 Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей

Сьогодні питання адаптації є ключовим у психології та інших галузях психологічної науки. Швидкий темп сучасного життя, постійні інформаційні навантаження та брак часу дедалі більше відбиваються на стані психіки людини, викликаючи різного роду девіації та відхилення від норми. Різнобічний і довготривалий вплив різних негативних соціальних, психологічних та економічних факторів спричиняє велике нервово-психічне навантаження, яке здатне спричинити негативні зміни в роботі та привести до розвитку нервово-психічних порушень.

Вступ до нового навчального середовища, як правило, супроводжується комплексом психологічних змін, пов'язаних з адаптацією до нових умов. Це твердження стає особливо актуальним для студентів, які стикаються з кардинальними змінами у статусі, соціальному оточенні, формах та методах

навчання. Процес адаптації до нового середовища може мати суттєві особливості залежно від обраної спеціальності, адже кожна з них має свої специфічні вимоги до особистих характеристик, навичок та знань студента.

Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей наведено в табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей

Спеціальність	Фактори, що впливають на адаптацію	Специфічні особливості адаптації	Рекомендації щодо покращення адаптації
1	2	3	4
Технічні спеціальності	Високий рівень навантаження з математики, фізики та інших точних наук. Розвиток логічного мислення, аналітичних здібностей, просторової уяви. Необхідність адаптації до жорсткої дисципліни й чітких правил.	Складне пристосування до нового ритму життя та високих вимог до успішності. Труднощі у налагодженні комунікації з одногрупниками. Ризик виникнення емоційного вигорання.	Створення системи самоорганізації та тайм-менеджменту. Розвиток комунікативних навичок та налагодження зв'язків з одногрупниками. Залучення до позанавчальної діяльності та психологічної підтримки.
Гуманітарні спеціальності	Великий обсяг інформації, що потребує запам'ятовування та аналізу. Розвиток критичного мислення, комунікативних навичок, творчої уяви. Адаптація до роботи в команді та публічних виступів.	Складне пристосування до самостійної навчальної діяльності. Труднощі у виборі теми дослідження та написанні наукових робіт. Ризик виникнення невпевненості в собі та своїх силах.	Розвиток навичок самостійної роботи та дослідницької діяльності. Отримання консультацій у викладачів та наукових керівників. Залучення до наукових гуртків та конференцій.
Медичні спеціальності	Високий рівень відповідальності за життя та здоров'я людей. Розвиток емпатії, стресостійкості,	Сильний емоційний та психологічний тиск. Труднощі у налагодженні контакту з пацієнтами та їхніми близькими.	Розвиток навичок саморегуляції та емоційної стійкості. Отримання психологічної підтримки та супервізії.

	здатності до швидкого прийняття рішень. Адаптація до роботи з людьми, які потребують допомоги.	Ризик виникнення емоційного вигорання.	Залучення до волонтерських проектів і спілкування з колегами.
--	---	--	---

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
Творчі спеціальності	Розвиток креативності, нестандартного мислення, самовираження. Адаптація до роботи в умовах невизначеності та ризику. Пошук власного стилю і місця в професійній сфері.	Складне пристосування до жорстких конкурсів та відмов. Труднощі у пошуку роботи і самореалізації. Ризик виникнення творчої кризи.	Розвиток самопрезентації та навичок самопросування. Створення портфоліо, участь у конкурсах. Залучення до творчих спілок, отримання підтримки від однодумців.

Джерело: розроблено автором

Соціально-психологічна адаптація студентів технічних спеціальностей в університетах має свої особливості, які виникають з-за специфіки їхньої підготовки та професійної майстерності.

По-перше, студенти технічних спеціальностей зазвичай мають великий обсяг теоретичного і практичного матеріалу, який необхідно засвоїти. Це вимагає від них високої концентрації, систематичності в навчанні. Крім того, вони часто зіткаються з складними технічними завданнями, які потребують не лише знань, а й креативного мислення та вміння швидко знаходити рішення [14, с.34].

По-друге, адаптація цих студентів також пов'язана з особливостями спілкування і взаємодії в колективі. У технічних університетах студенти часто працюють у групах над проектами, лабораторними роботами, що вимагає від них вміння ефективно співпрацювати, розв'язувати конфлікти чи ділитися відповідальністю.

По-третє, вони мають високі вимоги до себе й до інших, що може призводити до стресів або конфліктів. Важливо, щоб вони вміли ефективно управляти своїм часом, а також шукали підтримку у випадках потреби.

Соціально-психологічна адаптація студентів технічних спеціальностей є складним та багатограним процесом, який потребує від них високого рівня самодисципліни, вміння співпрацювати, ефективно управляти емоціями. Ті, хто успішно подолає цей процес, матимуть можливість розвивати свої професійні навички і досягати високих результатів у своїй кар'єрі [2, с.107].

Специфіка гуманітарних спеціальностей накладає свій відбиток на процес соціально-психологічної адаптації студентів. До основних особливостей цього процесу можна віднести:

- навчання на гуманітарних спеціальностях пов'язано з постійною роботою з текстами, аналізом інформації, висловленням власної думки;
- важливим аспектом навчання на гуманітарних спеціальностях є вміння спілкуватися, чітко й лаконічно висловлювати свої думки, аргументувати свою позицію;
- гуманітарні науки дають студентам можливість по-новому поглянути на світ, переосмислити свої цінності та переконання;
- студенти часто стикаються з необхідністю адаптуватися до нового культурного середовища, адже в процесі навчання їм доводиться вивчати мови, культуру та історію інших народів;
- навчання на гуманітарних спеціальностях стимулює творчість, нестандартне мислення, вміння генерувати нові ідеї.

Тому для успішної адаптації студентам гуманітарних спеціальностей рекомендується: розвивати комунікативні навички, вчитися працювати з інформацією, формувати власні ціннісні орієнтації, брати активну участь у житті університету, звертатися за допомогою до психолога або психотерапевта у разі виникнення труднощів.

Адаптація студентів медичних спеціальностей до умов навчання вимагає від них не лише вивчення великого обсягу наукової та практичної інформації, але й розвитку ряду специфічних навичок і якостей.

Студентам необхідно вміти ефективно працювати у команді, спілкуватися з різними категоріями людей – від колег та викладачів до пацієнтів та їхніх родичів. Успішне спілкування в цих відносинах ґрунтується на розвинених навичках спілкування, емпатії, вмінні вислуховувати інших.

Здатність працювати в команді – це ключовий аспект медичної практики. Лікарі, медсестри й інші медичні працівники часто працюють разом над вирішенням складних медичних випадків, де кожен член команди має свою роль. Студентам важливо вміти ефективно співпрацювати з колегами, розуміти їхні потреби, а також вміти обґрунтовано висловлювати свої думки.

Спілкування з пацієнтами та їхніми родичами вимагає від студентів високої емпатії. Вони повинні вміти встановлювати довіру з пацієнтами, розуміти їхні страхи, а також вміти ефективно пояснювати складні медичні поняття простими словами.

Також важливою є здатність студентів до ефективного управління своїм часом і стресом. У медичній практиці можуть виникати непередбачені ситуації, тому студентам необхідно вміло реагувати на них, не втрачаючи контролю над ситуацією.

Адаптація студентів творчих спеціальностей, таких як мистецтво, дизайн, музика має свої особливості порівняно з іншими напрямками навчання. Основна відмінність полягає в тому, що ці студенти працюють з вираженням ідей, почуттів через творчість, що вимагає від них особливого мислення чи сприйняття світу.

Студентам творчих спеціальностей необхідно розвивати вміння творчого мислення та здатність до самовираження. Вони повинні бути відкритими до нових ідей, готовими до експериментів у своїй творчій діяльності [17, с.81].

Важливо також підкреслити роль емоційної стійкості й самоорганізації у процесі адаптації. Ці навички допоможуть їм впоратися з емоційним напруженням, визначити свої цілі, ефективно організувати свій час.

Підтримка з боку викладачів, друзів, сім'ї, а також сприятливий психологічний клімат в навчальному закладі є важливими факторами, які

допоможуть студентам успішно адаптуватися до нового середовища, досягти успіху у навчанні і своїй майбутній кар'єрі.

Висновки до розділу 1

Таким чином, у першому розділі було розглянуто сутність поняття «адаптації» та її види з різних точок зору. Адаптація є складним процесом, що відбувається на різних рівнях і включає в себе адаптацію організмів до середовища, соціальну адаптацію особистості та адаптацію соціальних систем. Вона є важливим аспектом життєдіяльності будь-якої істоти, дозволяє забезпечити взаємодію з навколишнім середовищем.

Студентська адаптація є складним і багатограним процесом, який включає в себе адаптацію до нового навчального середовища, спілкування зі співробітниками, викладачами, формування соціальних відносин та власної ідентичності.

Однією з ключових особливостей соціально-психологічної адаптації студентів є формування нових соціальних ролей, взаємин у новому колективі. Кожна спеціальність має свою унікальну специфіку, що може впливати на процес адаптації студентів. Наприклад, студенти технічних спеціальностей можуть стикатися з особливими вимогами до навчання та виконання практичних завдань, що може впливати на їхню адаптацію порівняно зі студентами гуманітарних або медичних спеціальностей.

Також було визначено головні чинники, які впливають на процес навчання. До них можна віднести соціальні, економічні, психологічні та інші.

Соціальні чинники, такі як оточуюче середовище, сімейна підтримка, спілкування з однокурсниками чи викладачами, можуть визначати ступінь комфорту, який відчуває студент у процесі навчання. Економічні умови також мають важливе значення, оскільки вони впливають на доступність необхідних ресурсів для навчання, таких як підручники, комп'ютери, доступ до Інтернету тощо.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО НАВЧАННЯ

2.1 Методика та процедура дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації студентів до навчального процесу

Дослідження проводилось на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка, в дослідженні прийняло участь 50 осіб, студенти 1 курсу за спеціальностями «Економіка» (25 осіб) та «Комп'ютерні науки» (25 осіб) у віці 18-20 років. Дослідження полягало у виявленні особливостей соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей до навчання.

Відповідно до мети дослідження і для перевірки поставленої гіпотези були виділені наступні дослідницькі завдання (рис.2.1).

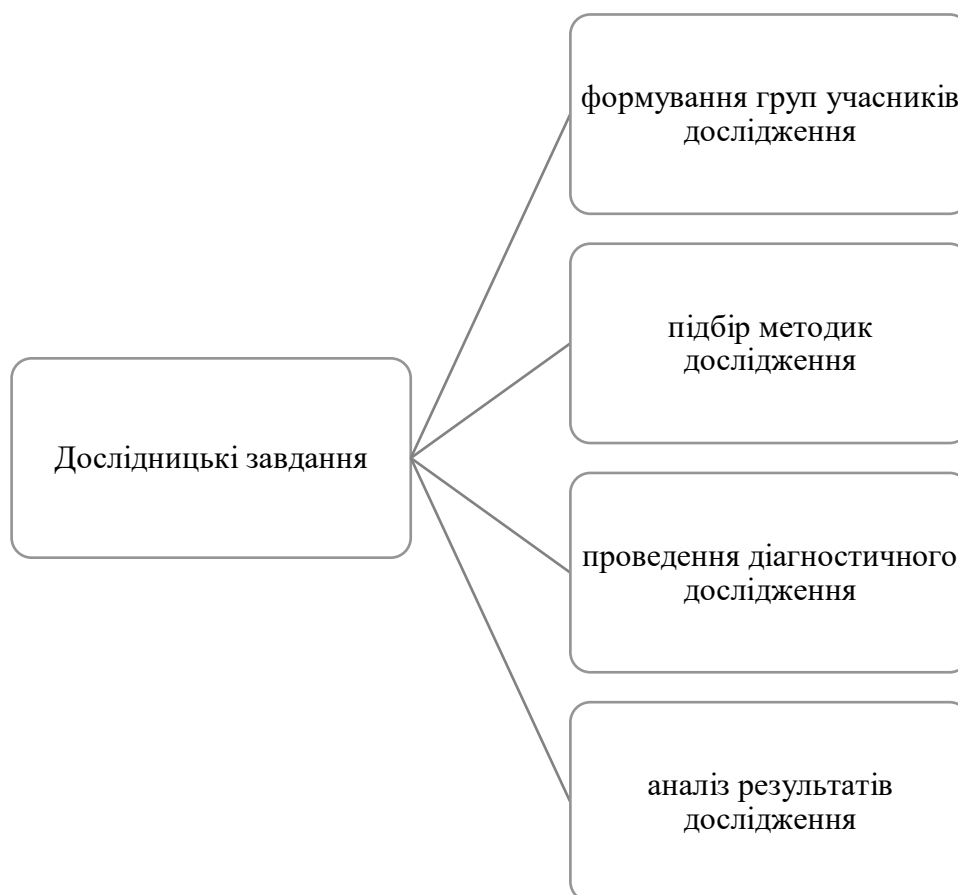

Рисунок 2.1. Дослідницькі завдання емпіричного дослідження

Етапи емпіричного дослідження:

- пошуково-теоретичний: проаналізовані літературні джерела, визначено науковий апарат дослідження, підібраний комплекс методик, які допомагають досягти мети дослідження;
- емпіричний: проведено опитування студентів;
- узагальнюючий: здійснені аналіз, систематизація та узагальнення результатів дослідження, сформульовані основні висновки.

В емпіричному дослідженні були використані психодіагностичні методи (опитування). Під час проведення дослідження було використано такі методики:

- Методика діагностики соціально–психологічної адаптації К.Роджерса-Р.Даймонд (дод.А);
- Шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С) (дод. Б);
- Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС) (дод.В).

Розглянемо обрані методики.

Методика діагностики соціально–психологічної адаптації К. Роджерса-Р. Даймонд.

Методика Роджерса-Даймонд (опитувальник СПА)

Цей метод часто використовується для кількісного та якісного аналізу сформованості у респондентів соціально-психологічної адаптивності. Однак назва методики не зовсім точно відображає отримувані показники «адаптивності» як стану особистості, що створює певні труднощі в інтерпретації емпіричних даних.

Методика діагностики соціально-психологічної адаптації, розроблена К. Роджерсом і Р. Даймонд у 1954 році (шкала СПА, модифікована А.К. Осницьким), як вимірювальний інструмент показала високу диференційну здатність. Вона ефективна не лише для діагностики станів адаптації та дезадаптації, але й для виявлення особливостей уявлень про себе, їх перебудови у критичні періоди вікового розвитку та в ситуаціях, що спонукають індивіда до переоцінки себе та своїх можливостей

У таблиці-ключі адаптованого опитувальника наведені встановлені межі для визначення адаптації чи дезадаптації, прийняття чи неприйняття себе та інших, емоційного комфорту чи дискомфорту, внутрішнього чи зовнішнього контролю, домінування чи підпорядкування, а також уникнення вирішення проблем. Опитувальник містить висловлювання, що описують людину, її спосіб життя, переживання, думки, звички та стиль поведінки.

Респонденту надається інструкція, згідно з якою він має співвіднести текст висловлювання зі своїм власним досвідом, звичками та способом життя і оцінити, наскільки це висловлювання є для нього вірним. Відповідь респондент фіксує у бланку, обираючи один із шести варіантів оцінок від «1» до «6»: «1» – це зовсім не про мене; «2» – сумніваюся, що це про мене; «3» – не впевнений, що це про мене; «4» – це схоже на мене, але немає впевненості; «5» – це схоже на мене; «6» – це точно про мене

Опитувальник дозволяє провести диференціацію результатів за 13 шкалами: адаптивність, дезадаптивність, прийняття себе, неприйняття себе, прийняття інших, неприйняття інших, емоційний комфорт, емоційний дискомфорт, зовнішній контроль, внутрішній контроль, домінування, відомість та ескапізм.

Опитувальник складається з 101 твердження. Загальна оцінка за кожною шкалою допомагає оцінити її виразність відповідно до нормативів. Вибір цієї методики обумовлений тим, що при відповідях на питання респонденти свідомо чи несвідомо керуються особистими переживаннями ситуації, аналізуючи свої найтипівіші особистісні риси та їх вияви. Крім того, шкали цієї методики дозволяють висвітлити адаптивність – дезадаптивність як комплексну характеристику, відобразити особливості ставлення до себе та інших, базуючись на виявах емоційного комфорту – емоційного дискомфорту, а також простежити особливості вияву емоційної сфери особистості.

Шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С)

Шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С) – це інструмент, що використовується в психології для вимірювання таких психологічних ресурсів, як оптимізм, надійність, впевненість у собі та стійкість до стресу. Вона складається з

12 питань, призначених для визначення рівня психологічного капіталу у людини. Цей інструмент може бути корисним для психологічної діагностики, розвитку особистості та управління емоціями. Ця шкала допомагає виявляти сильні сторони та потенційні області для розвитку у людини з точки зору психологічного капіталу

Основні шкали ПсиКап-12С включають такі конструкти:

Самоефективність. Ця шкала вимірює рівень впевненості у своїх здібностях та здатність досягати поставлених цілей. Вона оцінює, наскільки людина вірить у власну здатність впливати на своє життя та досягати успіху.

Надія. Ця шкала визначає рівень віри у можливість досягнення мети та позитивного майбутнього. Вона відображає, наскільки особа має позитивне ставлення до майбутнього та вірить у свої можливості подолати перешкоди.

Резильєнтність. Ця шкала вимірює стійкість до стресу та здатність відновлюватися після негативних життєвих подій чи стресових ситуацій. Вона вказує на те, наскільки ефективно людина може адаптуватися до викликів та труднощів.

Оптимізм. Ця шкала вимірює позитивне ставлення до майбутнього та впевненість у досягненні успіху навіть у складних ситуаціях. Вона оцінює рівень віри у позитивний результат та готовність до подолання перешкод

Кожен з цих конструктів вимірюється за допомогою відповідного набору питань або індикаторів у шкалі ПсиКап-12С. Результати використовуються для оцінки рівня психологічного капіталу у людини та для виявлення областей, які потребують розвитку або підтримки.

Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС)

Методика «КОС» розроблена за Б. Федоришиним і В. Синівським з метою виявлення та оцінки комунікативних і організаторських схильностей особистості. Основною ідеєю цієї методики є встановлення психологічної структури цих схильностей та ідентифікація компонентів, які можуть слугувати індикаторами цих здібностей. Комунікативні здібності в цій методиці характеризуються як здатність легко та швидко встановлювати контакти з людьми, бажанням розширювати сферу спілкування та брати участь у громадських заходах. Організаторські здібності

визначаються як здатність впливати на людей для досягнення певних цілей, оперативно розбиратися в ситуаціях та керувати їх розвитком, а також бажанням проявляти ініціативу та брати участь у громадській діяльності.

Анкетна частина методики «КОС-1» пропонує досліджуваній особі ряд запитань, на які можна відповісти «так» або «ні». Ці запитання спрямовані на виявлення можливостей прояву комунікативних і організаторських схильностей. Широкий спектр запитань дозволяє виявити якісно-кількісні параметри цих схильностей на основі відповідей досліджуваної особи. Такий підхід дозволяє здійснити комплексну оцінку комунікативних і організаторських здібностей та зробити висновки щодо їх рівня та вираженості у досліджуваній особі.

Для оцінки рівня розвитку комунікативних схильностей за методикою «КОС-2» (Б. Федоришин) проводиться розподіл балів від 1 (низький) до 5 (дуже високий).

2.2 Аналіз результатів емпіричного дослідження

Було проведено оцінку психологічного капіталу студентів 1 курсу, які навчаються за спеціальністю «економіка» та «комп'ютерні технології».

Таблиця 2.1 – Середні значення та стандартні відхилення показників психологічного капіталу студентів 1 курсу (N=50)

Показник	Середнє значення	Стандартні відхилення
	М	SD
Психологічний капітал (загальний показник)	3,20	0,90
Самоефективність	3,23	0,86
Надія	3,23	0,96
Життєстійкість	3,29	1,03
Оптимізм	3,05	0,94

Відповідно до отриманих результатів, середнє значення загального показника психологічного капіталу становить 3,2 бали за 5-бальною шкалою, що відповідає рівню вище середнього. Серед складових психологічного капіталу

найвищі середні оцінки отримали: життєстійкість (3,29), самоефективність (3,23) та надія (3,23), а оптимізм (3,05), що також відповідає рівню вище середнього.

Таблиця 2.2 – Середні значення та стандартні відхилення показників психологічного капіталу студентів 1 курсу, спеціальності «економіка» (N=25)

Показник	Середнє значення	Стандартні відхилення
	M	SD
Психологічний капітал (загальний показник)	3,19	0,97
Самоефективність	3,28	0,84
Надія	3,15	0,56
Життєстійкість	3,31	0,94
Оптимізм	3,01	0,83

Відповідно до отриманих результатів, середнє значення загального показника психологічного капіталу становить 3,19 бали за 5-бальною шкалою, що відповідає рівню вище середнього. Серед складових психологічного капіталу найвищі середні оцінки отримали: життєстійкість (3,31), самоефективність (3,28) та надія (3,15), а оптимізм (3,01), що також відповідає рівню вище середнього.

Таблиця 2.3 – Середні значення та стандартні відхилення показників психологічного капіталу студентів 1 курсу, спеціальності «комп'ютерні технології» (N=25)

Показник	Середнє значення	Стандартні відхилення
	M	SD
Психологічний капітал (загальний показник)	3,21	0,88
Самоефективність	3,17	0,93
Надія	3,31	0,96
Життєстійкість	3,28	1,01
Оптимізм	3,09	0,95

Відповідно до отриманих результатів, середнє значення загального показника психологічного капіталу становить 3,21 бали за 5-бальною шкалою, що відповідає рівню вище середнього. Серед складових психологічного капіталу

найвищі середні оцінки отримали: життєстійкість (3,31), самоефективність (3,17) та надія (3,31), а оптимізм (3,09), що також відповідає рівню вище середнього.

Для розподілу показників на високий (вище 3,9 балів), середній (2,5-3,9) та низький рівні (нижче 2,5).

Результати порівняння показників психологічного капіталу у студентів 2 спеціальностей представлені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Середні значення показників психологічного капіталу у студентів різних спеціальностей та значущість відмінностей за t-критерієм Стьюдента

Показник	Економіка (n=25)		комп'ютерні технології (n=25)		Т – критерій Стьюдента	Р – рівень значущості
	М	SD	М	SD		
Психологічний капітал (загальний показник)	3,19	0,97	3,21	0,88	0,102	0,26
Самоефективність	3,28	0,84	3,17	0,93	-0,428	0,25
Надія	3,15	0,56	3,31	0,96	0,719	0,22
Життєстійкість	3,31	0,94	3,28	1,01	-0,097	0,28
Оптимізм	3,01	0,83	3,09	0,95	0,319	0,25

Отже, між студентами різних спеціальностей не виявлено значущих відмінностей $p < 0,05$ за t-критерієм Стьюдента. Тобто, в цілому психологічний капітал та його компоненти у студентів обох спеціальностей знаходяться приблизно на однаковому рівні.

Результати дослідження психологічного капіталу студентів 2 факультетів наведемо нижче.

Показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу спеціальності «економіка» наведені в табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу (N=25) спеціальності «економіка», числа додані у відсотках

Показник	високий рівень		середній рівень		низький рівень	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%

Психологічний капітал (загальний показник)	7	28,00	14	56,00	4	16,00
Самоефективність	9	36,00	11	44,00	5	20,00
Надія	7	28,00	14	56,00	4	16,00
Життєстійкість	9	36,00	12	48,00	4	16,00
Оптимізм	5	20,00	14	56,00	6	24,00

З табл.2.5 бачимо, що у студентів економічного факультету у 14 осіб (56%) середній рівень психологічного капіталу, тоді як у 7 студентів виявлено високий рівень психологічного капіталу та у 4 студентів низький рівень (16%).

Показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу спеціальності «комп'ютерні технології» наведені в табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу (N=25) спеціальності «комп'ютерні технології», числа додані у відсотках

Показник	високий рівень		середній рівень		низький рівень	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Психологічний капітал (загальний показник)	3	12,00	19	76,00	3	12,00
Самоефективність	6	24,00	14	56,00	5	20,00
Надія	7	28,00	15	60,00	3	12,00
Життєстійкість	1	4,00	18	72,00	6	24,00
Оптимізм	7	28,00	11	44,00	7	28,00

З табл.2.5 бачимо, що у студентів економічного факультету у 19 осіб (76%) середній рівень психологічного капіталу, тоді як у 3 студентів (12%) виявлено високий рівень психологічного капіталу та у 3 студентів низький рівень (12%).

Відповідно, можна зробити висновок, що рівень психологічного капіталу та його компоненти у студентів обох спеціальностей не відрізняється. Відмінності не є статистично значущими.- пояснити результати по критерію Стьюдента.

На рис. 2.1 зобразимо показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу обох спеціальностей.

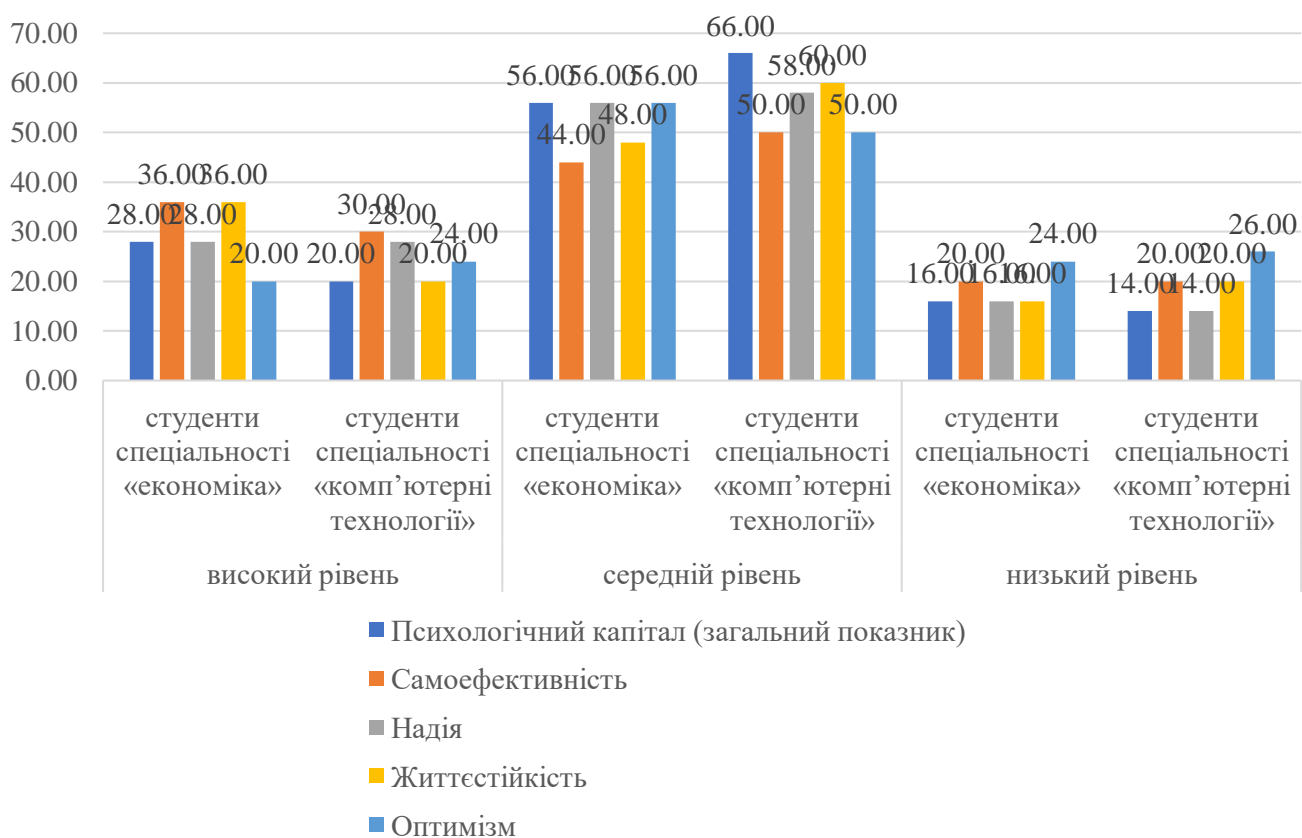

Рисунок 2.2. Показники за рівнями психологічного капіталу студентів 1 курсу (N=50)

Високий рівень психологічного капіталу у студентів спеціальності «економіка» (28%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (20%) свідчить про їх високу впевненість у власних силах, позитивний настрій на майбутнє, здатність ставити та досягати цілей, а також здатність ефективно відновлюватися після труднощів. Такі студенти, як правило, демонструють високу мотивацію до навчання, легше адаптуються до нових умов, активно долучаються до соціального життя університету та загалом мають високе психологічне благополуччя.

Середній рівень психологічного капіталу у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (76%) вказує на те, що студенти мають достатню впевненість у своїх можливостях, помірний оптимізм щодо майбутнього та здатність долати труднощі, хоча їхні показники не настільки високі, щоб забезпечити максимальну

ефективність у всіх аспектах. Вони мають стабільний психологічний стан, але можуть стикатися з викликами, які періодично впливають на їхню мотивацію та емоційне благополуччя.

Низький рівень психологічного капіталу у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (16%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (12%) вказує на значні труднощі з упевненістю у власних силах, низький рівень надії та оптимізму щодо майбутнього, а також обмежену здатність до подолання стресових ситуацій. Такі студенти можуть частіше стикатися з почуттям безнадії, мають меншу мотивацію до навчання та можуть потребувати додаткової підтримки для подолання психологічних бар'єрів та адаптації до університетського середовища.

Високий рівень самоефективності у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (36%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (30%) свідчить про їхню високу впевненість у своїх здатностях досягати поставлених цілей та ефективно виконувати завдання. Такі студенти, як правило, впевнені у своїх можливостях, не бояться нових викликів і часто проявляють ініціативу. Вони можуть успішно планувати та реалізовувати свої проекти, мають високий рівень самоконтролю та здатність до саморегуляції, що сприяє їх особистісному розвитку та розвитку у навчанні.

Середній рівень самоефективності у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (44%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (50%) свідчить про те, що студенти мають помірну впевненість у своїх здібностях, але їхня впевненість може коливатися залежно від ситуації. Вони можуть успішно виконувати завдання за сприятливих умов, але можуть стикатися з труднощами в умовах стресу або невизначеності. Такі студенти зазвичай потребують додаткового підкріплення своїх успіхів для зміцнення впевненості та більш ефективної реалізації своїх можливостей.

Низький рівень самоефективності у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (16%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (14%) вказує на їхню невпевненість у власних здібностях та страх перед невдачами. Такі

студенти часто сумніваються у своїх можливостях, уникають складних завдань і можуть швидко здаватися при перших ознаках труднощів. Вони можуть мати низький рівень мотивації та самоконтролю, що негативно впливає на їхню академічну успішність і загальне благополуччя. Для таких студентів важливо забезпечити підтримку та розвиток навичок, що сприятимуть підвищенню їхньої впевненості у власних силах.

Високий рівень надії у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (28%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (28%) свідчить про їхню здатність ставити чіткі та досяжні цілі, а також розробляти ефективні стратегії для їх досягнення. Такі студенти вірять у свої можливості і мають високий рівень мотивації, щоб працювати над своїми цілями навіть у складних ситуаціях. Вони вміють адаптувати свої плани до обставин і мають високу стійкість до стресу, що дозволяє їм успішно долати перешкоди та підтримувати позитивний настрій.

Середній рівень надії у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (58%) свідчить про те, що студенти мають певну здатність до постановки цілей та розробки планів, але їхні рівні мотивації та впевненості можуть варіюватися. Вони можуть ефективно працювати над своїми цілями за сприятливих умов, але можуть стикатися з труднощами у ситуаціях невизначеності чи стресу. Такі студенти потребують додаткової підтримки та підкріплення для збереження надії та мотивації, особливо при виникненні перешкод.

Низький рівень надії у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (16%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (14%) вказує на їхню нездатність чітко визначати цілі та розробляти плани для їх досягнення. Вони можуть відчувати невпевненість у своїх можливостях, часто сумніватися в успіху і легко здаватися при зустрічі з труднощами. Такі студенти можуть мати низьку мотивацію і схильність до пасивного ставлення до своїх академічних та особистісних цілей. Для них важливо забезпечити підтримку у формі менторства, тренінгів з розвитку навичок постановки цілей та мотиваційних програм.

Високий рівень життєстійкості у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (36%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (20%) свідчить про їхню здатність ефективно пристосовуватися до змін та перешкод у житті. Такі студенти проявляють стійкість у вирішенні проблем, мають високий рівень внутрішньої мотивації та здатність до роботи під час стресових ситуацій. Вони можуть використовувати негативні досвіди як можливості для розвитку та зростання, демонструючи гнучкість та адаптивність у різних життєвих ситуаціях

Середній рівень життєстійкості у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (48%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (60%) свідчить про те, що студенти мають певну здатність пристосовуватися до стресових ситуацій та вирішувати проблеми, але їхня стійкість може коливатися в залежності від умов. Вони можуть мати деяку внутрішню мотивацію та здатність до розв'язання проблем, але можуть потребувати додаткової підтримки або стимулювання для досягнення високих результатів у складних ситуаціях

Низький рівень життєстійкості у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (16%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (20%) вказує на їхню обмежену здатність адаптуватися до стресу та подолання життєвих труднощів. Такі студенти можуть швидко втрачати мотивацію та енергію в умовах невизначеності чи негативних ситуацій. Вони можуть відчувати перебільшення стресу та довготривалу втому, що може негативно впливати на їхню здатність досягати академічних та особистісних цілей. Для таких студентів важливо створити підтримку та навчати їх стратегіям розробки справляння зі стресом та підвищення рівня адаптивності.

Високий рівень оптимізму у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (20%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (24%) свідчить про їхню позитивну установку та віру у свій успіх і майбутнє. Такі студенти можуть бачити перешкоди як виклики та можливості для зростання, мають позитивний погляд на життя та можуть швидко відновлюватися після негативних подій. Вони здатні зосередитися на позитивних аспектах

навколишнього середовища та своїх можливостях, що сприяє їхньому емоційному благополуччю та академічному успіху.

Середній рівень оптимізму у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (50%) свідчить про те, що студенти можуть мати певний позитивний погляд на життя, але їхній оптимізм може коливатися в залежності від ситуації. Вони можуть бачити як позитивні, так і негативні аспекти життя, але не завжди легко знаходяться в стані позитивного настрою. Такі студенти можуть потребувати додаткової підтримки та стимулювання для збереження оптимізму у складних часах.

Низький рівень оптимізму у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (24%) та студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (26%) вказує на їхню схильність бачити перешкоди нездоланими та відчувати безнадію щодо майбутнього. Такі студенти можуть перебільшувати негативні аспекти ситуацій та мати труднощі зі збереженням позитивного настрою. Вони можуть швидко піддаватися впливу стресу та депресивним настроєм, що може впливати на їхній академічний успіх та загальне благополуччя. Для таких студентів важливо створити підтримку та навчити їх стратегіям розвитку позитивного мислення та оптимізму.

Отже, у студентів 1 курсу спеціальності «економіка» та спеціальності «комп'ютерні технології» показники психологічного капіталу не мають значних статистично визначених відмінностей. У обох спеціальностей переважно виражений середній рівень психологічного капіталу та його складових. Серед складових психологічного капіталу найбільш високий рівень має показник життєстійкості.

Методика К. Роджерса та Р. Даймонд визначає адаптивність як здатність індивіда ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем та успішно пристосовуватися до змін.

Для розрахунку рівня адаптації була використана формула:

$$A = \frac{a}{a + b} * 100\%$$

Розглянемо результати діагностики соціально–психологічної адаптації за методикою К.Роджерса-Р.Даймонд (табл.2.7).

Таблиця 2.7 – Середні значення та стандартні відхилення показників адаптивності студентів 1 курсу (N=50)

Показник	загалом (N=50)		економіка (N=25)		комп'ютерні технології (N=25)	
	Середнє значення	Стандартн і відхиленн я	Середнє значенн я	Стандартн і відхиленн я	Середнє значенн я	Стандартн і відхиленн я
	М	SD	М	SD	М	SD
Шкала адаптивність	124,00	24,13	126,60	18,85	121,40	27,55
Шкала дезадап- тивність	88,74	23,57	85,52	22,80	91,96	24,34
Рівень адаптивності	58,29	23,85	59,68	20,82	56,90	25,94

Отже, рівень адаптивності студентів нижчий, ніж вважається середнім за методикою (68-136). Рівень адаптивності студентів спеціальності «економіка» склав (59,68), ніж у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56,9).

Показники за рівнем адаптивності студентів 1 курсу спеціальності «економіка» наведені в табл.2.8.

Таблиця 2.8 – Показники за рівнем адаптивності студентів 1 курсу (N=25) спеціальності «економіка», числа додані у відсотках

Рівень адаптивності	студентів	
	осіб	%
вище середнього	0	0,00
середній	7	28,00
нижче середнього	18	72,00
всього	25	100,00

З табл.2.8 бачимо, що рівень адаптивності студентів 1 курсу спеціальності «економіка» за методикою К.Роджерса-Р.Даймонд переважно нижче середнього рівня (72%) та середній у 28% студентів.

Показники за рівнем адаптивності студентів 1 курсу спеціальності «комп'ютерні технології» наведені в табл.2.9.

З табл.2.9 бачимо, що рівень адаптивності студентів 1 курсу спеціальності «комп'ютерні технології» за методикою К.Роджерса-Р.Даймонд переважно нижче середнього рівня (68%) та середній у 32% студентів.

Таблиця 2.9 – Показники за рівнем адаптивності студентів 1 курсу (N=25) спеціальності «комп'ютерні технології», числа додані у відсотках

Рівень адаптивності	студентів	
	осіб	%
вище середнього	0	0,00
середній	8	32,00
нижче середнього	17	68,00
всього	25	100,00

Середні значення показників адаптивності студентів 1 курсу наведені в табл.2.10.

Таблиця 2.10 – Середні значення показників адаптивності студентів 1 курсу (N=50), числа додані у відсотках

Рівень адаптивності	студентів	
	осіб	%
вище середнього	0	0,00
середній	15	30,00
нижче середнього	35	70,00
всього	50	100,00

З табл.2.10 бачимо, що рівень адаптивності студентів 1 курсу обох спеціальностей за методикою К.Роджерса-Р.Даймонд переважно нижче середнього рівня (70%) та середній у 30% студентів.

Студентів з високим рівнем адаптивності не було виявлено.

Студенти з середнім рівнем адаптивності (30%) можуть успішно пристосовуватися до більшості ситуацій, але іноді вони можуть відчувати труднощі у вирішенні деяких проблем або адаптації до нових вимог. Вони можуть

потребувати додаткового часу для адаптації до навчального процесу та засвоєння нової інформації. Ці студенти можуть бути більш чутливими до стресу та невпевненості у порівнянні зі студентами з високим рівнем адаптивності.

Студенти з низьким рівнем адаптивності (70%) можуть відчувати значні труднощі в адаптації до нових умов навчання та життя в університеті. Вони можуть виявляти низьку гнучкість мислення, труднощі зі стресом та відчувати невпевненість у своїх можливостях. Ці студенти можуть швидко відчувати втому, депресію чи втрату інтересу до навчання та соціальних активностей. Для них важливо отримати підтримку та допомогу в адаптації до нового середовища навчання.

Так як виявлено, що рівень адаптації студентів середній та нижче середнього, то спробуємо зрозуміти причину таких показників.

Частина студентів вимушено займається в режимі онлайн з різних причин (що пов'язано з воєнним станом в країні) та може створювати деякі перешкоди для адаптації студентів до нових умов. Багато студентів можуть відчувати відсутність регулярного контакту з однокурсниками та викладачами, що може впливати на їхній рівень комфорту та впевненості. Також, вони можуть стикатися з труднощами у вирішенні питань навчання без прямого спілкування з викладачами або можливості отримати негайну допомогу. Це може впливати на їхню здатність ефективно адаптуватися до нових вимог та ситуацій.

Для студентів з низьким рівнем адаптивності дистанційне навчання може бути ще більш складним. Вони можуть відчувати значні труднощі у встановленні та підтримці режиму навчання, боротьбі з відволіканнями та забезпеченні продуктивного самотійного навчання. Брак прямого спілкування з викладачами та однокурсниками може призводити до відчуття самотності та відчуження, що негативно впливає на їхню емоційну стабільність та загальний рівень адаптивності.

У таких умовах важливо надавати студентам підтримку та ресурси для покращення їхнього рівня адаптивності. Це може включати проведення онлайн тренінгів з розвитку навичок адаптації, психологічну підтримку та доступ до ресурсів для збереження емоційного та психічного здоров'я студентів. Також

важливо створити можливості для взаємодії між студентами та викладачами, щоб зменшити відчуття віддаленості та забезпечити підтримку у навчальному процесі.

Результати дослідження за шкалою 6 методики К.Роджерса-Р.Даймонд «внутрішній контроль» та «зовнішній контроль» показали такі результати (табл.2.11, табл.2.12).

Таблиця 2.11 – Рівні внутрішнього контролю студентів 1 курсу (N=50), числа додані у відсотках

Рівень зовнішнього контролю	загалом (N=50)		економіка (N=25)		комп'ютерні технології (N=25)	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
вище середнього	23	46,00	10	40,00	13	52,00
середній	27	54,00	15	60,00	12	48,00
нижче середнього	0	0,00	0	0,00	0	0,00
всього	50	100,00	25	100,00	25	100,00

Джерело: розраховано автором за результатами опитування

Як бачимо, більшість студентів має середній рівень внутрішнього контролю (54%) та досить багато студентів, 46% мають високий рівень внутрішнього контролю. При цьому, у студентів спеціальності «економіка» переважає середній рівень внутрішнього контролю (60%), а у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» високий рівень (52%).

Високий рівень внутрішнього контролю в студентів (46% загальної виборки) свідчить про їхню здатність самостійно керувати своїм життям та досягати поставлених цілей. Такі студенти мають внутрішні мотиви та цінності, які спрямовують їхні дії та вибори. Вони активно визначають свої плани та стратегії досягнення успіху, вірять у свої здібності та впевнено діють у відповідності зі своїми цілями. Ці студенти зазвичай виявляють високий рівень самодисципліни, відповідальності та саморегуляції, що допомагає їм досягати успіху в навчанні та особистому розвитку.

Середній рівень внутрішнього контролю (54% загальної виборки) вказує на те, що студенти мають деяку здатність самостійно впливати на своє життя, але іноді

вони можуть відчувати недоліки у цій сфері. Вони можуть мати моменти впевненості та мотивації, але також можуть зазнавати внутрішніх сумнівів та коливань. Ці студенти можуть потребувати підтримки та стимулювання для збереження внутрішньої мотивації та досягнення поставлених цілей. Важливо, щоб вони розвивали навички самоаналізу та самовдосконалення для підвищення рівня внутрішнього контролю

Низький рівень внутрішнього контролю у студентів не було виявлено.

Рівні зовнішнього контролю студентів 1 курсу наведені в табл.2.12.

Таблиця 2.12 – Рівні зовнішнього контролю студентів 1 курсу (N=50), числа додані у відсотках

Рівень зовнішнього контролю	загалом (N=50)		економіка (N=25)		комп'ютерні технології (N=25)	
	осіб	%	осіб	%	%	осіб
вище середнього	8	16,00	5	20,00	3	12,00
середній	34	68,00	17	68,00	17	68,00
нижче середнього	8	16,00	3	12,00	5	20,00
всього	50	100,00	25	100,00	25	100,00

Джерело: розраховано автором за результатами опитування

Як бачимо, більшість студентів має середній рівень зовнішнього контролю (68%) та 16% студентів мають рівень вище середнього зовнішнього контролю, а 16% студентів мають рівень нижче середнього. При цьому, у студентів спеціальності «економіка» переважає середній рівень внутрішнього контролю (68%) і у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» переважає середній рівень (58%).

Високий рівень зовнішнього контролю у студентів (16% загальної виборки) свідчить про те, що вони дуже чутливі до зовнішніх впливів та очікують визначення правил, вказівок та оцінки зовнішніми авторитетами. Такі студенти можуть шукати зовнішню мотивацію та визначення цілей від інших, таких як викладачі, батьки чи оточення. Вони можуть відчувати потребу в структурованості та контролі з боку інших, щоб почувати себе впевнено у своїх діях та рішеннях.

Середній рівень зовнішнього контролю (68% загальної виборки) вказує на те, що студенти можуть виявляти деяку чутливість до зовнішніх впливів, але вони також можуть мати внутрішні мотиви та цілі. Вони можуть враховувати думки та поради інших, але водночас зберігають свою власну відповідальність за свої дії та рішення. Ці студенти можуть бути відкриті до підтримки та консультацій, але вони також можуть бути здатні приймати самостійні рішення.

Низький рівень зовнішнього контролю у студентів (16% загальної виборки) свідчить про те, що вони мають високу ступінь незалежності та самостійності у визначенні своїх цілей та дій. Вони можуть відчувати себе несвідомими до зовнішніх впливів або можуть уникає залежності від них у визначенні свого життя. Такі студенти можуть переважно спиратися на власні знання, досвід та внутрішні мотиви в своїй діяльності та прийнятті рішень.

Для виявлення зв'язку між психологічним капіталом та адаптивністю було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та шкали «психологічний капітал» ПсиКап-12С (дод.Г). Коефіцієнт дорівнює 0,713, тобто можна зробити висновки про наявність значущого взаємозв'язку між психологічним капіталом студентів та рівнем їх адаптації.

Проаналізуємо результати оцінювання рівня комунікативних схильностей студентів за методикою КОС.

Таблиця 2.14 – Результати оцінювання рівня комунікативних схильностей студентів 1 курсу (N=50) методикою КОС-2 Б.А. Федоришин, числа додані у відсотках

Рівень комунікативних схильностей	загалом (N=50)		економіка (N=25)		комп'ютерні технології (N=25)	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
високий	3	6,00%	2	8,00%	1	4,00%
вище середнього	10	20,00%	4	16,00%	6	24,00%
середній	16	32,00%	5	20,00%	11	44,00%
нижче середнього	12	24,00%	10	40,00%	2	8,00%
низький	9	18,00%	4	16,00%	5	20,00%
всього	50	100,00%	25	100,00%	25	100,00%

Джерело: розраховано автором за результатами опитування

Високий рівень комунікативних схильностей має 6% загальної виборки, а серед студентів спеціальності «економіка» 8% та у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» 4%, рівень вище середнього у 20% студентів, середній рівень у 32% студентів, рівень нижче середнього у 18% студентів та низький рівень у 18% студентів.

При цьому, у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» більше виражений саме середній рівень комунікативних схильностей (44%), тоді як у студентів спеціальності «економіка» більшість студентів має рівень нижче середнього (40%) і 20% має середній рівень.

Загалом, можна зробити висновки, що студенти спеціальності «комп'ютерні технології» більш комунікабельні, але ці відмінності не є істотними.

Студенти з високим рівнем комунікативних схильностей (6% загальної вибірки) проявляють високу здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми у різних сферах життя. Вони володіють високим рівнем мовленнєвої та слухової компетентності, вміють чітко висловлювати свої думки та ідеї, а також ефективно слухати і розуміти інших. Їх невербальна комунікація, така як міміка, жести та позиція тіла, доповнює їх словесне висловлювання, що робить їхню комунікацію ще більш ефективною. Вони здатні до побудови здорових міжособистісних відносин та вирішення конфліктів шляхом взаєморозуміння та співпраці.

Студенти з вище середнього рівнем комунікативних схильностей (20% загальної виборки) також володіють досить розвинутими навичками спілкування. Вони можуть ефективно взаємодіяти з іншими та вирішувати комунікативні завдання, але можуть відчувати деякі труднощі у висловлюванні своїх думок чи розумінні думок інших. Зазвичай вони мають потенціал для подальшого розвитку своїх комунікативних навичок через практику та навчання.

Студенти з середнім рівнем комунікативних схильностей (32% загальної вибірки) мають базові навички спілкування, але можуть виявляти труднощі у певних аспектах комунікації. Вони можуть ефективно взаємодіяти в простих ситуаціях, але можуть відчувати невпевненість у складних комунікативних

ситуаціях. Ці студенти можуть потребувати додаткової підтримки та навчання для покращення своїх комунікативних навичок.

Студенти з нижче середнього рівнем комунікативних схильностей (24% загальної вибірки) можуть виявляти значні труднощі у взаємодії з іншими та висловлюванні своїх думок та ідей. Вони можуть мати обмежену мовленнєву та слухову компетентність, що ускладнює їхню спроможність ефективно спілкуватися. Ці студенти можуть потребувати індивідуального підходу та додаткової підтримки для розвитку своїх комунікативних навичок.

Студенти з низьким рівнем комунікативних схильностей (18% загальної вибірки) можуть мати серйозні труднощі у взаємодії з оточуючими та висловлюванні своїх думок та ідей. Вони можуть виявляти обмеженість у здатності до мовленнєвого та слухового сприйняття, що робить їхню комунікацію важкою. Для цих студентів особливо важливо створити сприятливе навчальне середовище та забезпечити індивідуальну підтримку для розвитку їхніх комунікативних навичок.

Було проведено аналіз наявності залежності між рівнем розвитку комунікативних схильностей студентів та рівнем їх адаптованості. Для цього було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та показником комунікативних схильностей (за сумою відповідей за шкалами так та ні, оброблених за формулою).

Проведений кореляційний аналіз між шкалою методики К. Роджерса та Р. Даймонд та методикою КОС-2 Б.А. Федоришин за критерієм Пірсона показав, що коефіцієнт дорівнює 0,176 можна зробити висновки про наявність незначущого зв'язку між комунікативними схильностями студентів та рівнем їх адаптації.

Висновки до розділу 2

Було проведено дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей до навчання. Дослідження проводилось на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка, в дослідженні прийняло участь 50 осіб, студенти 1 курсу за спеціальностями «Економіка» (25 осіб) та «Комп'ютерні науки» (25 осіб) у віці 18-20 років. Під час проведення дослідження було використано такі методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації К.Роджерса-Р.Даймонд; шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С); оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС).

Відповідно до отриманих результатів, середнє значення загального показника психологічного капіталу становить 3,2 бали за 5-бальною шкалою, що відповідає рівню вище середнього. Серед складових психологічного капіталу найвищі середні оцінки отримали: життєстійкість (3,29), самоефективність (3,23) та надія (3,23), а оптимізм (3,05), що також відповідає рівню вище середнього. Між студентами різних спеціальностей не виявлено значущих відмінностей $p < 0,05$ за t-критерієм Стьюдента. Тобто, в цілому психологічний капітал та його компоненти у студентів обох спеціальностей знаходяться приблизно на однаковому рівні. Отже, у студентів 1 курсу спеціальності «економіка» та спеціальності «комп'ютерні технології» показники психологічного капіталу не мають суттєвих відмінностей. У обох спеціальностей переважно виражений середній рівень психологічного капіталу та його складових. Серед складових психологічного капіталу найбільш високий рівень має показник життєстійкості.

Методика К. Роджерса та Р. Даймонд визначає адаптивність як здатність індивіда ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем та успішно пристосовуватися до змін. Виявлено, що рівень адаптивності студентів нижчий, ніж вважається середнім за методикою (68-136). Рівень адаптивності студентів спеціальності «економіка» не значно вище (59,68), ніж у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56,9). Рівень адаптивності студентів нижчий, ніж

вважається середнім за методикою (68-136). Рівень адаптивності студентів спеціальності «економіка» не значно вище (59,68), ніж у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» (56,9). Рівень адаптивності студентів 1 курсу спеціальності «комп'ютерні технології» за методикою К.Роджерса-Р.Даймонд переважно нижче середнього рівня (68%) та середній у 32% студентів. Студентів з високим рівнем адаптивності не було виявлено. Ймовірно, на формування показника адаптивності могла вплинути ситуація в країні (воєнний стан, дистанційне навчання). У таких умовах важливо надавати студентам підтримку та ресурси для покращення їхнього рівня адаптивності.

Виявлено, що більшість студентів має середній рівень внутрішнього контролю (54%) та досить багато студентів, 46% мають високий рівень внутрішнього контролю. При цьому, у студентів спеціальності «економіка» переважає середній рівень внутрішнього контролю (60%), а у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» високий рівень (52%). Більшість студентів має середній рівень зовнішнього контролю (68%) та 16% студентів мають рівень вище середнього зовнішнього контролю, а 16% студентів мають рівень нижче середнього. При цьому, у студентів спеціальності «економіка» переважає середній рівень внутрішнього контролю (68%) і у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» переважає середній рівень (58%).

Для виявлення зв'язку між психологічним капіталом та адаптивністю було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та шкали «психологічний капітал» ПсиКап-12С. Так як коефіцієнт дорівнює 0,713 можна зробити висновки про наявність значущого взаємозв'язку між психологічним капіталом студентів та рівнем їх адаптації.

Також було проведено оцінювання рівня комунікативних схильностей студентів за методикою КОС. Високий рівень комунікативних схильностей має 6% загальної вибірки, а серед студентів спеціальності «економіка» 8% та у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» 4%, рівень вище середнього у 20% студентів, середній рівень у 32% студентів, рівень нижче середнього у 18% студентів та низький рівень у 18% студентів. При цьому, у студентів спеціальності

«комп'ютерні технології» більше виражений саме середній рівень комунікативних схильностей (44%), тоді як у студентів спеціальності «економіка» більшість студентів має рівень нижче середнього (40%) і 20% має середній рівень. Загалом, можна зробити висновки, що студенти спеціальності «комп'ютерні технології» більш комунікабельні, але ці відмінності не є істотними.

Було проведено аналіз наявності залежності між рівнем розвитку комунікативних схильностей студентів та рівнем їх адаптованості. Для цього було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та показником комунікативних схильностей. Так як коефіцієнт дорівнює 0,176 можна зробити висновки про наявність незначущого зв'язку між комунікативними схильностями студентів та рівнем їх адаптації.

ВИСНОВКИ

1. Адаптація є складним процесом, що відбувається на різних рівнях і включає в себе адаптацію організмів до середовища, соціальну адаптацію особистості та адаптацію соціальних систем. Вона є важливим аспектом життєдіяльності будь-якого істоти, дозволяє забезпечити взаємодію з навколишнім середовищем. Студентська адаптація є складним і багатогранним процесом, який включає в себе адаптацію до нового навчального середовища, спілкування зі співробітниками, викладачами, формування соціальних відносин та власної ідентичності. Однією з ключових особливостей соціально-психологічної адаптації студентів є формування нових соціальних ролей, взаємин у новому колективі. Кожна спеціальність має свою унікальну специфіку, що може впливати на процес адаптації студентів.

2. Головні чинники, які впливають на процес навчання включають соціальні, економічні, психологічні та інші. Соціальні чинники, такі як оточуюче середовище, сімейна підтримка, спілкування з однокурсниками чи викладачами, можуть визначати ступінь комфорту, який відчуває студент у процесі навчання. Економічні умови також мають важливе значення, оскільки вони впливають на доступність необхідних ресурсів для навчання, таких як підручники, комп'ютери, доступ до Інтернету тощо.

3. Було проведено дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальностей до навчання. Дослідження проводилось на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка, в дослідженні прийняло участь 50 осіб, студенти 1 курсу за спеціальностями «Економіка» (25 осіб) та «Комп'ютерні науки» (25 осіб) у віці 18-20 років. Під час проведення дослідження було використано такі методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації К.Роджерса-Р.Даймонд; шкала психологічного капіталу (ПсиКап-12С); оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС).

4. Відповідно до отриманих результатів, середнє значення загального показника психологічного капіталу становить 3,2 бали за 5-бальною шкалою, що відповідає рівню вище середнього. Серед складових психологічного капіталу найвищі середні оцінки отримали: життєстійкість (3,29), самоефективність (3,23) та надія (3,23), а оптимізм (3,05), що також відповідає рівню вище середнього. Між студентами різних спеціальностей не виявлено значущих відмінностей $p < 0,05$ за t-критерієм Стьюдента. Тобто, в цілому психологічний капітал та його компоненти у студентів обох спеціальностей знаходяться приблизно на однаковому рівні. Рівень адаптивності студентів спеціальності «економіка» склав 59,68, а у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» 56,9. Для виявлення зв'язку між психологічним капіталом та адаптивністю було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та шкали «психологічний капітал» ПсиКап-12С. Так як коефіцієнт дорівнює 0,713 можна зробити висновки про наявність значущого взаємозв'язку між психологічним капіталом студентів та рівнем їх адаптації. Також було проведено оцінювання рівня комунікативних схильностей студентів за методикою КОС. Виявлено, що у студентів спеціальності «комп'ютерні технології» більше виражений саме середній рівень комунікативних схильностей (44%), тоді як у студентів спеціальності «економіка» більшість студентів має рівень нижче середнього (40%) і 20% має середній рівень. Загалом, можна зробити висновки, що студенти спеціальності «комп'ютерні технології» більш комунікабельні, але ці відмінності не є істотними. Було проведено аналіз наявності залежності між рівнем розвитку комунікативних схильностей студентів та рівнем їх адаптованості. Для цього було розраховано коефіцієнт Пірсона для шкали «адаптивність» методики К.Роджерса-Р.Даймонд та показником комунікативних схильностей. Так як коефіцієнт дорівнює 0,176 можна зробити висновки про наявність незначущого зв'язку між комунікативними схильностями студентів та рівнем їх адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Г.М., Дембицька Н.М., Москаленко В.В. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства. Київ : «ППП», 2005. 307 с.
2. Агарков О. А. Соціальна адаптація студентів-першокурсників як напрям діяльності соціальної служби вищого навчального закладу. Вісник НТУУ «КПІ». 2013. Вип. 3 (19). С. 78–83.
3. Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика : монографія / В.І. Бондар, І.М. Шапошникова, Т.Л. Опалюк, Т.І. Франчук ; за заг. ред. В.І. Бондаря. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2018. 308 с.
4. Андросович К. Соціальна адаптація обдарованої особистості: від дитинства до юності : методичний посібник / К.А. Андросович, Л.І. Ткаченко, Г.В. Ільїна, І.О. Якимова, В.М. Шульга. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 106 с.
5. Атаманчук Н. М. Адаптація студентів-першокурсників до навчання у закладах вищої освіти за допомогою психологічних арт-практик. Проблеми мотивації особистості в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / наук. ред. Л. В. Герасименко, В. Ф. Моргун. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2020. С. 110–128.
6. Бал Г. А. Поняття адаптації та його значення для психології особистості. Питання психології. 2016. № 1. С. 92-100.
7. Блажівський М. І. Поняття адаптації у сучасній науковій літературі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна, 2014. (1), С. 234–242.
8. Борисенко Л. Л. Психолого-педагогічні аспекти дослідження функціональних станів студентів. Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка». 2009. Вип. 25. Ч. 2. С. 207-215.
9. Буяльська Т. Б., Прищак М.Д. Теоретичні та практичні аспекти роботи кураторів з адаптації студентів першого курсу в умовах вищого навчального закладу. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2008. № 5. С. 105-112.

10. Вінс В. А., Прудкай Ю. В., Кузьменко Т. М. Психологічні особливості соціальної адаптації студентської молоді в умовах воєнного стану та дистанційної форми навчання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2023. № (4). 56-60.

11. Васянович Г. П. Психолого-педагогічні основи професійної адаптації майбутніх фахівців: монографія. Л.: СПОЛОМ, 2008. 464 с.

12. Грись А. Соціально-психологічна адаптація студентів-психологів як умова їх успішної професійної соціалізації. Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я. 2021. № 1(4). С. 41-61.

13. Дідух М.М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. Юридична психологія. 2019. № 2 (25). С. 61–69.

14. Дорогань-Писаренко Л., Безкровний О., Лега О., Песцова-Світалка О. Університетська освіта: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2020. 142 с.

15. Екстраверсія. Український психологічний ХАБ. URL: <https://www.psykholoh.com/post/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%96%D1%8F-%D1%86%D0%B5> (дата звернення: 20.04.2024).

16. Ізбаш С.С. Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету: монографія. К., 2007. 202 с.

17. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. К. : НТУ, 2017. 172 с.

18. Калошин В. Ф. Управління думками – ефективний засіб досягнення щастя, здоров'я, успіхів кожною людиною. Практична психологія та соціальна робота. 2011. № 5. С. 69-72.

19. Карамушка Л.М. Розуміння педагогічними працівниками сутності соціальної напруженості та її впливу на діяльність загальноосвітніх навчальних закладів. Актуальні проблеми психології : тези II Всеукраїнського конгресу з організаційної та економічної психології (28–30 травня 2015 року, м. Кам'янець-Подільський) / за наук.ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. К. Кам'янець-

Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. С. 11–12.

20. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. Посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.

21. Ковтун О. В. Діагностика стану, рівнів та особливостей адаптації і гнучкості усіх учасників освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання. Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання: монографія / С. П. Гринюк, М. О. Желуденко, І. В. Зайцева, А. А. Заслужена, О. В. Ковтун, Л. Ю. Султанова. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. С. 49–57

22. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: монографія. К. : Міленіум, 2004. 265 с.

23. Коленіченко Т.І. Методологія дослідження адаптації особистості в нових умовах життєдіяльності. Соціальна безпека і гуманітарний захист в Україні на початку ХХІ століття : проблеми теорії і практики : Тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. Чернігів, 2009. С. 55–57.

24. Корольчук М.С. Психологія адаптації студентів до навчальної діяльності: монографія: М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, І.В. Мостова, У.Б. Михайлишин, С.М. Миронець, В.Г. Пасічна: за заг. ред. М.С. Корольчука. Ужгород. : Ужгородський національний університет, 2017. 289 с.

25. Корольчук М.С. Адаптація та її значення в системі психофізіологічного забезпечення діяльності. Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки. Психологічні науки. 2002. № 2. С 45-53.

26. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. Актуальні проблеми психології. Том 3.: Консультативна психологія і психотерапія. 2018. № 14. С. 26-64.

27. Левківська Г.П., Сорочинська В.Є., Штифурак В.С. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти. К., 2001. 128 с.

28. Мазоха І. С. Психологічні особливості навчального стресу студентів. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2015. (33), С. 107–110.
29. Манілов І. Ф. Мультиmodalна сугестивна психотерапія: вихідні положення і принципи роботи. Психологічний часопис. 2019. № 1. С. 165–179.
30. Невротизм. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 20.04.2024).
31. Олефір В. О., Боснюк В. Ф. Адаптація шкали психологічного капіталу (ПсиКап-12С). Інсайт: психологічні виміри суспільства. 2023. № 9. С. 50–7.
32. Петренко В.В. Наступність форм навчання в загальноосвітній школі і вищому закладі освіти як засіб дидактичної адаптації студентів. Монографія. Луцьк, 2005. 20 с.
33. Пилипенко Н. Мотиваційні механізми професійної адаптації особистості. Соціальна психологія. 2008. №3. С.131-137.
34. Поспелова І., Косьянова О., Клосс Г. Особливості соціально-психологічної адаптації осіб із різним ставленням до невизначеності. Наука і освіта. 2023. № 2. С. 110-120.
35. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
36. Радзівіл К., Кузікова С. (Особливості психологічної адаптації студентів-психологів до освітнього процесу в умовах воєнного стану. Психологічний журнал. 2024. № (11), 53–58.
37. Савельєва Н. М., Томіліна Т. В., Герман С. І., Кленовська С. В., Шнайдер С. А. Психологічна адаптація учасників освітнього процесу до умов війни. Вісник стоматології. 2022. № 4 (121), Т. 46-2022. С. 15–21.
38. Семиченко В.А. Психологія діяльності. К.: Видавець Ешке О.М., 2002. 248с.

39. Сікора Я. Адаптація як об'єкт наукового дослідження: психолого-педагогічний аналіз. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. № 2 (51). С. 135-139.
40. Соколова І.М. Методи дослідження адаптації студентів. Харків: ХМУ, 2001. 234 с.
41. Тимків Л. Психологічна підтримка студентів в освітньому процесі під час війни. Міжнародний проект як одна з активних форм підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. 2022. № 9. С. 222–230.
42. Фактори, що впливають на навчання. 2022. URL: <http://surl.li/qs1vo> (дата звернення: 20.04.2024).
43. Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*. 2011. Vol. 22 (2). P. 127–152.
44. Bokuniewicz S. Tolerance of uncertainty and ambiguity of the situation and anxiety as a state and as a feature. *Journal of Education Culture and Society. Experience*. 2020. No. 2. P. 224–236.
45. Carmona-Halty, M., Salanova, M., Llorens, S., & Schaufeli, W. B. How Psychological Capital Mediates Between Study-Related Positive Emotions and Academic Performance. *Journal of Happiness Studies*. 2019. Vol. 20 (2). P. 605–617.
46. Harms, P. D., Luthans, F. Measuring implicit psychological constructs in organizational behavior: An example using psychological capital. *Journal of Organizational Behavior*. 2012. № 33(4). P. 589–594.
47. Shevchenko V.V. The reform of the higher education of Ukraine in the conditions of the military-political crisis. *International Journal of Educational Development*. 2019. Vol. 65. P. 237–253.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р.

Даймонд.

Опис методики: методика складається з 101-го пункту-індикатору окремих аспектів соціальної адаптації, які подано у вигляді твердження. Значення підраховуються за 6-ти основними шкалам і шкалою достовірності..

Процедура проведення опитування й інтерпретація результатів.

1) Респонденту пропонується текстовий буклет, який містить 101 пункт і стандартний бланк відповідей. Інструкція пропонує сім варіантів відповідей від 0 (“це до мене зовсім не стосується”) до 7 (“це повністю про мене”).

2) Шкальні значення підраховуються за 6-тью шкалами. Сирі бали підставляються у формули (для кожної шкали різні) і переводяться в стандартні оцінки.

Шкала “Неправди” (достовірності) – проста сума відповідних тверджень.

Інструкція: У опитувальнику містяться висловлювання про людину, про її спосіб життя - переживання, думки, звички, стилі поведінки. Їх можна співвіднести з нашим власним способом життя. Прочитавши висловлювання опитування, приміряйте його до своїх звичок, свого способу життя і оцініть, якою мірою цей вислів може бути віднесено до вас. Для того щоб позначити вашу відповідь в бланку, виберіть, підходящий, на вашу думку, один з семи варіантів оцінок, пронумерованих цифрами від «0» до «6»: «0» - це до мене абсолютно не відноситься; «1» - мені це не властиво в більшості випадків; «2» - сумніваюся, що це можна віднести до мене; «3» - не наважуюся віднести це до себе; «4» - це схоже на мене, але немає впевненості; «5» - це на мене схоже; «6» - це точно про мене.

1. Відчуває незручність, коли вступає з ким-небудь в розмову.

2. Немає бажання розкриватися перед іншими.

3. У всьому любить змагання, змагання, боротьбу, 4. Пред'являє до себе високі вимоги. 5. Часто лає себе за зроблене. 6. Часто відчуває себе приниженим.

7. Сумнівається, що може подобатися кому-небудь з осіб протилежної статі.
8. Свої обіцянки виконує завжди.
9. Теплі, добрі стосунки з оточуючими.
10. Людина стримана, замкнута; тримається від усіх трохи осторонь.
11. У своїх невдачах звинувачує себе.
12. Людина відповідальна; на нього можна покластися. 13. Відчуває, що не в силах хоч що-небудь змінити, всі зусилля марні. 14. На багато дивиться очима однолітків.
15. Приймає в цілому ті правила і вимоги, яких слід дотримуватися.
16. Власних переконань і правил не вистачає.
17. Любить мріяти - іноді прямо серед білого дня. Насилу повертається від мрії до дійсності.
18. Завжди готовий до захисту і навіть нападу: «застряє» на переживаннях образ, подумки перебираючи способи помсти.
19. Вміє керувати собою і власними вчинками, змушувати себе, дозволяти собі; самоконтроль для нього не проблема.
20. Часто псується настрої: накочує смуток, нудьга.
21. Все, що стосується інших, не хвилює: зосереджений на собі; зайнятий собою.
22. Люди, як правило, йому подобаються.
23. Не соромиться своїх почуттів, відкрито їх виражає.
24. Серед великої збігу народу буває трошки самотньо.
25. Зараз дуже не по собі. Хочеться все кинути, кудись сховатися.
26. З оточуючими зазвичай ладнає.
27. Всього важче боротися з самим собою. 28. Насторожує незаслужене доброзичливе ставлення оточуючих.
29. У душі - оптиміст, вірить у краще.
30. Людина неподатливий, впертий; таких називають важкими.
31. До людей критичний і судить їх, якщо вважає, що вони цього заслуговують.

32. Зазвичай відчуває себе не провідним, а веденим: йому не завжди вдається мислити і діяти самостійно.

33. Більшість з тих, хто його знає, добре до нього ставиться, любить його.

34. Іноді бувають такі думки, якими не хотілося б ні з ким ділитися.

35. Людина з привабливою зовнішністю.

36. Відчуває себе безпорадним, потребує когось, хто був би поруч.

37. Прийнявши рішення, слід йому.

38. Приймає, здавалося б, самостійні рішення, не може звільнитися від впливу інших людей.

39. Відчуває почуття провини, навіть коли звинувачувати себе наче не в чому.

40. Відчуває неприязнь до того, що його оточує.

41. Всім задоволений.

42. Вибитий з колії: не може зібратися, взяти себе в руки, організувати себе.

43. Відчуває млявість; все, що раніше хвилювало, стало раптом байдужим.

44. Урівноважений, спокійний.

45. Розлютившись, нерідко виходить з себе.

46. Часто відчуває себе скривдженим.

47. Людина поривчастий, нетерплячий, гарячий: не вистачає стриманості.

48. Буває, що пліткує.

49. Не дуже довіряє своїм почуттям: вони іноді підводять його.

50. Досить важко бути самим собою.

51. На першому місці розум, а не почуття: перш ніж що-небудь зробити, подумає. 52. Що відбувається з ним тлумачить на свій лад, здатний напридумувати зайвого. Словом - не від світу цього.

53. Людина, терпимий до людей, і приймає кожного таким, який він є.

54. Намагається не думати про свої проблеми.

55. Вважає себе цікавою людиною - привабливим як особистість, помітним.

56. Людина сором'язлива, легко тушується.

57. Обов'язково потрібно нагадувати, підштовхувати, щоб довів справу до кінця.
58. У душі відчуває перевагу над іншими.
59. Немає нічого, в чому б виразив себе, виявив свою індивідуальність, своє Я.
60. Боїться того, що подумають про нього інші.
61. Честолюбний, небайдужий до успіху, похвалу: у тому, що для нього істотно, намагається бути серед кращих.
62. Людина, у якої зараз багато гідно презирства.
63. Людина діяльна, енергійний, сповнений ініціатив.
64. Пасує перед труднощами і ситуаціями, які загрожують ускладненнями.
65. Себе просто недостатньо цінує.
66. За вдачею ватажок і вміє впливати на інших. 67. Відноситься до себе в цілому добре.
68. Людина наполегливий, напористий; йому завжди важливо наполягти на своєму.
69. Не любить, коли з ким-небудь псується стосунки, особливо - якщо розбіжності загрожують стати явними.
70. Подовгу не може прийняти рішення, а потім сумнівається в його правильності.
71. Перебуває в розгубленості; все сплуталося, все змішалось у нього.
72. Задоволений собою.
73. Невдачливий.
74. Людина приємний, що розташовує до себе.
75. Особою, може, і не дуже гарний, але може подобатися як людина, як особистість.
76. Зневажає осіб протилежної статі і не пов'язується з ними.
77. Коли потрібно щось зробити, охоплює страх; а раптом - не впораюся, а раптом - не вийде.
78. Легко, спокійно на душі, немає нічого, що сильно б турбувало.

79. Вміє наполегливо працювати. 80. Відчуває, що зростає, дорослішає: змінюється сам і ставлення до навколишнього світу.

81. Трапляється, що говорить про те, в чому зовсім не розбирається. 82. Завжди говорить тільки правду. 83. Стривожений, стурбований, напружений.

84. Щоб змусити хоч щось зробити, потрібно як слід наполягти, і тоді він поступиться.

85. Відчуває невпевненість у собі.

86. Обставини часто змушують захищати себе, виправдовуватися і обгрунтовувати свої вчинки.

87. Людина поступлива, податливий, м'який у відносинах з іншими.

88. Людина тлумачний, любить міркувати.

89. Інший раз любить похвалитися.

90. Приймає рішення і тут же їх змінює; зневажає себе за безвілля, а зробити з собою нічого не може.

91. Намагається покладатися на свої сили, не розраховує на чийсь допомогу.

92. Ніколи не спізнюється.

93. Відчуває відчуття скутості, внутрішньої несвободи.

94. Виділяється серед інших.

95. Не дуже надійний товариш, не в усьому можна покластися.

96. У собі все ясно, себе добре розуміє.

97. Комунікабельний, відкрита людина; легко сходиться з людьми.

98. Сили і здібності цілком відповідають тим завданням, які доводиться вирішувати; з усім може впоратися.

99. Себе не цінує: ніхто його всерйоз не сприймає; в кращому випадку до нього поблажливі, просто терплять.

100. Турбується, що особи протилежної статі занадто займають думки.

101. Всі свої звички вважає хорошими.

Автори виокремили шість інтегративних показників (шкал). У кожній шкалі є позитивний полюс (А) та негативний полюс (В). Підрахунки значень за кожною шкалою наведено у наступній таблиці.

Таблиця А.1 – Алгоритм обробки даних і інтерпретація методики дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Даймонд.

Інтегральні показники	
<p>«Адаптація» а $A = \frac{a}{a+b} \times 100\%$</p>	<p>«Самосприйняття» а $S = \frac{a}{a+b} \times 100\%$</p>
<p>«Прийняття інших» 1,2 а $L = \frac{1,2 a}{1,2 a+b} \times 100\%$</p>	<p>«Емоційна комфортність» а $E = \frac{a}{a+b} \times 100\%$</p>
<p>«Інтернальність» а $I = \frac{a}{a+1,4 b} \times 100\%$</p>	<p>«Прагнення до домінування» 2 а $D = \frac{2 a}{2 a+b} \times 100\%$</p>

Таблиця А.2 – Ключі методики дослідження соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Даймонд.

№	Показники	Номери висловів	Норми
1	а	Адаптивність 4,5,9,12,15,19,22,23,26,27,29,33,35, 37,41,44,47,51,53,55,61,63,67,72,74, 75,78,80,88,91,94,96,97,98	(68-70) 68-136
	б	Дезадаптивність 2,6,7,13,16,18,25,28,32,36,38,40,42, 43,49,50,54,56,59,60,62,64,69,71,73, 76,77,83,84,86,90,95,99,100	(68-70) 68-136

2	a b	Брехливість « - « « + «	34,45,48,81,89 8,82,92,101	(18-45) 18-36
3	a b	Прийняття себе Неприйняття себе	33,35,55,67,72,74,75,80,88,94,96 7,59,62,65,90,95,99	(22-52) 22-42 (14-35) 14-28
4	a b	Прийняття інших Неприйняття інших	9,14,22,26,53,97 2,10,21,28,40,60,76	(12-30) 12-24 (14-35) 14-28
5	a b	Емоційний комфорт Емоційний дискомфорт	23,29,30,41,44,47,78 6,42,43,49,50,83,85	(14-36) 14-28 (14-35) 14-28
6	a b	Внутрішній контроль Зовнішній контроль	4,5,11,12,19,27,37,51,63,68,79,91, 98,13 25,36,52,57,70,71,73,77	(26-65) 26-52 (18-45) 18-36
7	a b	Домінування Відомість	58,61,66 16,32,38,69,84,87	(6-15) 6-12 (12-30) 12-24
8		Ескапізм (відхід від проблем)	17,18,54,64,86	(10-25) 10-20

Коротка інтерпретація.

У стовпці «норми» зона невизначеності в інтерпретації результатів за кожною шкалою для підлітків приводиться в дужках, для дорослих - без дужок. Результати «до» зони невизначеності інтерпретуються як надзвичайно низькі, а «після» найвищого показника в зоні невизначеності – як високий.

Psychological Capital Questionnaire in the academic Context (PSQ 12)

Шкала психологічного капіталу в академічному контексті (ПсиКап-12С)

The Tabl. below contains the statements describing your actual thoughts about yourself. Please indicate how much you agree with each of the following statements as a university student.

У табл. нижче наведені твердження, які описують ваші думки щодо себе у даний момент. Будь ласка, вкажіть за допомогою варіантів у верхній частині таблиці, наскільки ви погоджуєтеся з кожним твердженням як студент закладу вищої освіти.

Таблиця Б.1 – Твердження ПсиКап-12С

№	Statements Твердження	Strongly disagree Категорично не згоден	i don't agree не згоден	Partially agree частково згоден	agree Згоден	Strongly agree абсолютно згодний
1.	I feel confident in helping to complete academic tasks/goals Я відчуваю себе впевнено, допомагаючи встановити пов'язані з навчанням завдання/цілі					
2.	I think I'm now pretty good at learning Думаю, що зараз я досить успішний (-на) у навчанні					
3.	I usually somehow overcome learning difficulties Зазвичай я так чи інакше долаю труднощі, пов'язані з навчанням					
4.	At university, I always try to be optimistic about current developments В університеті я завжди намагаюся дивитися позитивно на те, що відбувається					

5.	I feel confident when discussing academic issues with other students or my teachers Я відчуваю себе впевнено, коли обговорюю навчальні питання з іншими студентами або моїми викладачами					
6.	I find many options to achieve the current academic goals Я бачу багато способів досягнення тих цілей, які зараз стоять переді мною в університеті					
7.	I can withstand challenging times during the academic year because I have relevant experience Я можу витримати важкі часи під час навчального року, тому що вже стикався з труднощами раніше					
8.	Thinking about my professional prospects, I am optimistic about the future Думаючи про свої професійні перспективи, я з оптимізмом дивлюся у майбутнє					
9.	I feel confident when I communicate information about the specific disciplines to course mates Я відчуваю себе впевнено, коли повідомляю інформацію однокурсникам з дисциплін, які вивчаються					
10.	At university, I successfully solve the tasks that I have set for myself У цей час в університеті я успішно вирішую ті завдання, які для себе поставив (-ла)					
11.	I feel I can concurrently cope with many different tasks at university Я відчуваю, що в університеті можу одночасно справлятися з безліччю різних справ					
12.	I believe that everything that happens at university is for the best Я вірю в те, що все, що відбува-					

	ється в університеті, – на краще					
--	----------------------------------	--	--	--	--	--

Keys/Ключі:

Self-efficacy:/ Самоефективність: 1, 5, 9.

Hope:/ Надія 2, 6, 10.

Resilience: / Резильєнтність 3, 7, 11.

Optimism: / Оптимізм 4, 8, 12.

Psychological capital: / Психологічний капітал 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Методика 2.1. “Оцінка комунікативних і організаторських схильностей – КОС” (В.В. Синявського і Б.О. Федоришина)

Методика оцінює рівень розвитку комунікативних та організаторських схильностей, що проявляються в різних сферах діяльності, поведінки та міжособистісного спілкування.

Для проведення дослідження необхідно підготувати опитувальник КОС і лист для відповідей. Експеримент може проводитися як індивідуально, так і в групі. Респондентам роздають бланки для відповідей і зачитують інструкцію.

Інструкція: “Вам необхідно відповісти на всі запропоновані питання. Вільно висловлюйте свою думку з кожного питання й відповідайте так: якщо Ваша відповідь на питання позитивна (Ви згодні), то у відповідній клітинці реєстраційного бланка поставте плюс (+), якщо ж Ваша відповідь негативна (Ви не згодні) – поставте знак мінус (-). Слідкуйте, щоб номер питання та номер клітинки, в яку Ви записуєте свою відповідь, співпадали. Майте на увазі, що питання мають загальний характер і не можуть містити всіх необхідних подробиць. Тому уявіть собі типові ситуації та не замислюйтеся над деталями. Не слід витрачати багато часу на обмірковування, відповідайте швидко. Можливо, на деякі питання Вам буде важко відповісти. Тому намагайтеся дати ту відповідь, якій Ви вважаєте, що можете віддати перевагу. При відповіді на будь-яке з цих питань звертайте увагу на його перші слова. Ваша відповідь має бути точно узгоджена з ними. Відповідаючи на питання, не намагайтеся справити заздалегідь приємне враження. Для нас важлива не конкретна відповідь, а сумарний бал за серією питань”.

Реєстраційний бланк

П.І.Б. (повністю) _____

Дата обстеження _____

Вік _____

Стать: чол./жін. (підкреслити)

Курс _____

Посада (підрозділ) _____

Спеціальність _____

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40

Текст опитувальника

1. Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтеся?
2. Чи часто Вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними Вашої думки?
3. Чи довго Вас турбує почуття образи, завдане Вам кимось із Ваших товаришів?
4. Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації, що створилася?
5. Чи є у Вас прагнення до встановлення нових знайомств із різними людьми?
6. Чи подобається Вам займатися громадською роботою?
7. Чи вірно, що Вам приємніше й простіше проводити час із книгами або за будь-якими іншими заняттями, ніж із людьми?
8. Якщо виникли будь-які перешкоди в здійсненні Ваших намірів, то чи легко Ви відступаєте від них?
9. Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші за віком?
10. Чи любляете Ви придумувати та організовувати зі своїми товаришами різні ігри і розваги?
11. Чи важко Ви включаєтеся в нову для Вас компанію?
12. Чи часто Ви відкладаєте на інші дні ті справи, які потрібно було б виконати сьогодні?
13. Чи легко Вам вдається встановлювати контакти

- з незнайомими людьми?
14. Чи прагнете Ви домагатися, щоб Ваші товариші діяли згідно з Вашою думкою?
 15. Чи важко Ви освоюєтеся в новому колективі?
 16. Чи правда, що у Вас не буває конфліктів із товаришами через невиконання ними своїх обов'язків, зобов'язань?
 17. Чи прагнете Ви при слушній нагоді познайомитись і поговорити з новою людиною?
 18. Чи часто у вирішенні важливих справ Ви приймаєте ініціативу на себе?
 19. Чи дратують Вас оточуючі люди, і чи хочеться Вам побути на самоті?
 20. Чи правда, що Ви зазвичай погано орієнтуєтеся в незнайомій для Вас обстановці?
 21. Чи подобається Вам постійно знаходитися серед людей?
 22. Чи виникає у Вас роздратування, якщо Вам не вдається закінчити розпочату справу?
 23. Чи Ви вагаєтеся, відчуваєте незручність або сором'язливість, якщо доводиться проявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
 24. Чи правда, що Ви втомлюєтеся від частого спілкування з товаришами?
 25. Чи любляете Ви брати участь у колективних іграх?
 26. Чи часто Ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси Ваших товаришів?
 27. Чи правда, що Ви відчуваєте себе невпевнено серед малознайомих Вам людей?
 28. Чи правда, що Ви рідко прагнете до доказу своєї правоти?
 29. Чи гадаєте Ви, що Вам не завдає особливого клопоту внести пожвавлення в малознайому Вам компанію?
 30. Чи берете Ви участь у громадській роботі?
 31. Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих невеликою кількістю людей?
 32. Чи правда, що Ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не було відразу прийняте Вашими товаришами?
 33. Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в незнайому компанію?
 34. Чи охоче Ви беретеся до організації різних заходів для своїх товаришів?
 35. Чи правда, що Ви не відчуваєте себе достатньо впевненим і

спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?

36. Чи часто Ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?
37. Чи правда, що у Вас багато друзів?
38. Чи часто Ви опиняєтеся в центрі уваги своїх товаришів?
39. Чи часто Ви бентежитесь, відчуваєте незручність при спілкуванні з незнайомими людьми?
40. Чи правда, що Ви не дуже впевнено почуваете себе в оточенні великої групи своїх товаришів?

Таблиця В.1 – Ключ до методики оцінки комунікативних і організаторських схильностей – КОС” (В.В. Синявського і Б.О. Федоришина)

Схильності	Відповіді	Номери питань
Комунікативні	(+) так	1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37
	(-) ні	3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39
Організаторські	(+) так	2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38
	(-) ні	4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40

(*Комунікативні схильності*: позитивні відповіді – питання 1-го стовпця і негативні відповіді – питання 3-го стовпця. *Організаторські схильності*: позитивні відповіді – питання 2-го стовпця і негативні відповіді – питання 4-го стовпця).

Обробка результатів

1. Зіставити відповіді респондента з “ключем” і підрахувати кількість збігів окремо за комунікативними та організаторськими схильностями.

2. Обчислити оціночні коефіцієнти комунікативних (Кк) і організаторських (Ко) схильностей як відношення кількості співпадаючих відповідей за комунікативними схильностями (Кх) та організаторськими схильностями (Ох) до максимально можливого числа збігів (20) за формулами:

Для якісної оцінки результатів необхідно зіставити отримані коефіцієнти зі шкальними оцінками.

Таблиця В.2 – Шкала оцінок комунікативних та організаторських

схильностей

Кк	Кo	Шкальна оцінка
0,10-0,45	0,20-0,55	1
0,46-0,55	0,56-0,65	2
0,56-0,65	0,66-0,70	3
0,66-0,75	0,71-0,80	4
0,76-1,00	0,81-1,00	5

Інтерпретація результатів

При аналізі отриманих результатів необхідно враховувати такі параметри:

1. Респонденти, які отримали оцінку 1, характеризуються низьким рівнем прояву комунікативних і організаторських схильностей.

2. Респондентам, що отримали оцінку 2, комунікативні та організаторські схильності притаманні на рівні нижче середнього. Вони не прагнуть до спілкування, почувають себе скуто в новій компанії, колективі, вважають за краще проводити час наодинці з собою, обмежують свої знайомства, відчують труднощі у встановленні контактів із людьми та, виступаючи перед аудиторією, погано орієнтуються в незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, важко переживають образи; прояв ініціативи в громадській діяльності вкрай занижений, у багатьох справах вони вважають за краще уникати прийняття самостійних рішень.

3. Для респондентів, які отримали оцінку 3, характерний середній рівень прояву комунікативних та організаторських схильностей. Вони прагнуть до контактів з людьми, не обмежують коло своїх знайомств, відстоюють свою думку, планують свою роботу, проте потенціал їх схильностей не відрізняється високою стійкістю. Ця група респондентів потребує подальшої серйозної та планомірної виховної роботи з формування й розвитку комунікативних та організаторських схильностей.

4. Респонденти, які отримали оцінку 4, належать до групи з високим рівнем прояву комунікативних і організаторських схильностей. Вони не

розгублюються в новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть розширити коло своїх знайомих, займаються громадською діяльністю, допомагають близьким, друзям, виявляють ініціативу в спілкуванні, із задоволенням беруть участь в організації громадських заходів, здатні прийняти самостійне рішення у важкій ситуації. Все це вони роблять не з примусу, а згідно з внутрішніми прагненнями.

5. Респонденти, які отримали вищу оцінку 5, володіють дуже високим рівнем прояву комунікативних і організаторських схильностей. Вони відчують потребу в комунікативній і організаторській діяльності й активно прагнуть до неї. Швидко орієнтуються у важких ситуаціях, невимушено поводять себе в новому колективі, ініціативні, воліють у важливій справі або в складній ситуації, що створилася, приймати самостійні рішення, відстоюють свою думку та домагаються, щоб вона було прийнята товаришами, можуть внести пожвавлення в незнайому компанію, люблять організовувати всякі ігри, заходи, наполегливі в діяльності, яка їх приваблює. Вони самі шукають такі справи, які б задовольняли їх потребу в комунікації та організаторській діяльності.

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта Пірсона для виявлення зв'язку між психологічним капіталом та адаптивністю

№	Адаптивність	Психологічний капітал	$x_i - \bar{x}$	$y_i - \bar{y}$	$(x_i - \bar{x}) * (y_i - \bar{y})$	$(x_i - \bar{x})^2$	$(y_i - \bar{y})^2$
1	2	3	4	5	6	7	8
1	69	42	11	3,60	39,23	118,76781	12,96
2	81	46	23	7,60	173,23	519,55421	57,76
3	49	39	-10	0,60	-5,75	91,987514	0,36
4	62	39	4	0,60	2,17	13,139515	0,36
5	67	44	9	5,60	49,33	77,596501	31,36
6	48	30	-11	-8,40	89,23	112,83521	70,56
7	56	44	-2	5,60	-13,50	5,8141709	31,36
8	54	50	-5	11,60	-55,42	22,82833	134,56
9	50	33	-9	-5,40	48,44	80,469149	29,16
10	51	36	-8	-2,40	18,42	58,931453	5,76
11	55	26	-4	-12,40	44,62	12,948383	153,76
12	56	36	-3	-2,40	6,80	8,0291868	5,76
13	53	35	-5	-3,40	18,01	28,070936	11,56
14	56	30	-2	-8,40	19,73	5,519397	70,56
15	81	55	23	16,60	375,86	512,67759	275,56
16	52	34	-6	-4,40	26,42	36,042045	19,36
17	48	36	-10	-2,40	25,13	109,61857	5,76
18	56	42	-3	3,60	-10,56	8,6091483	12,96
19	49	33	-9	-5,40	49,72	84,776103	29,16
20	53	32	-6	-6,40	35,90	31,473328	40,96
21	55	42	-3	3,60	-12,40	11,859889	12,96
22	52	44	-6	5,60	-35,63	40,475438	31,36
23	48	45	-11	6,60	-69,94	112,29578	43,56
24	54	34	-4	-4,40	19,52	19,674871	19,36
25	61	41	3	2,60	7,21	7,6816041	6,76
26	56	38	-3	-0,40	1,02	6,5407407	0,16
27	88	44	29	5,60	164,42	862,05521	31,36
28	68	47	10	8,60	82,52	92,072005	73,96
29	31	24	-27	-14,40	394,98	752,35468	207,36
30	53	28	-5	-10,40	55,50	28,478632	108,16
31	55	38	-4	-0,40	1,42	12,525905	0,16
32	80	40	22	1,60	34,89	475,49623	2,56
33	69	47	10	8,60	86,58	101,3447	73,96
34	61	39	3	0,60	1,51	6,3477983	0,36
35	54	23	-5	-15,40	71,51	21,562433	237,16

36	76	46	17	7,60	130,81	296,22692	57,76
37	53	36	-5	-2,40	12,46	26,967117	5,76
38	65	46	7	7,60	50,98	45,004607	57,76
39	50	33	-8	-5,40	44,67	68,41523	29,16
40	75	39	17	0,60	10,16	286,92568	0,36
41	49	32	-9	-6,40	60,22	88,546895	40,96
42	84	45	26	6,60	169,97	663,20329	43,56
43	37	29	-22	-9,40	206,10	480,74132	88,36
44	75	55	16	16,60	272,18	268,83387	275,56
45	43	27	-16	-11,40	176,78	240,47432	129,96
46	70	51	11	12,60	143,51	129,72817	158,76
47	65	41	7	2,60	17,37	44,607021	6,76
48	42	30	-17	-8,40	141,59	284,10617	70,56
49	68	48	10	9,60	91,45	90,754274	92,16
50	41	26	-18	-12,40	218,61	310,79841	153,76
Сумма	2 924	1 920	0,00	0,00	3486,98	7815,79	3060,00

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта Пірсона для виявлення залежності між рівнем розвитку комунікативних схильностей студентів та рівнем їх адаптованості

№	Адаптивність	КОС	$x_i - \bar{x}$	$y_i - \bar{y}$	$(x_i - \bar{x}) * (y_i - \bar{y})$	$(x_i - \bar{x})^2$	$(y_i - \bar{y})^2$
1	2	3	4	5	6	7	8
1	69	0,5	11	-0,06	-0,70	118,76781	0,0041
2	81	0,5	23	-0,06	-1,46	519,55421	0,0041
3	49	0,5	-10	-0,06	0,61	91,987514	0,0041
4	62	1	4	0,44	1,58	13,139515	0,1901
5	67	0,7	9	0,14	1,20	77,596501	0,0185
6	48	0,6	-11	0,04	-0,38	112,83521	0,0013
7	56	0,6	-2	0,04	-0,09	5,8141709	0,0013
8	54	0,6	-5	0,04	-0,17	22,82833	0,0013
9	50	0,6	-9	0,04	-0,32	80,469149	0,0013
10	51	0,8	-8	0,24	-1,81	58,931453	0,0557
11	55	0,6	-4	0,04	-0,13	12,948383	0,0013
12	56	0,5	-3	-0,06	0,18	8,0291868	0,0041
13	53	0	-5	-0,56	2,99	28,070936	0,3181
14	56	0,4	-2	-0,16	0,39	5,519397	0,0269
15	81	0,7	23	0,14	3,08	512,67759	0,0185
16	52	0,7	-6	0,14	-0,82	36,042045	0,0185
17	48	0,7	-10	0,14	-1,42	109,61857	0,0185
18	56	0,6	-3	0,04	-0,11	8,6091483	0,0013
19	49	0,7	-9	0,14	-1,25	84,776103	0,0185
20	53	0,7	-6	0,14	-0,76	31,473328	0,0185

21	55	0,7	-3	0,14	-0,47	11,85988 9	0,0185
22	52	0,6	-6	0,04	-0,23	40,47543 8	0,0013
23	48	0,5	-11	-0,06	0,68	112,2957 8	0,0041
24	54	0,4	-4	-0,16	0,73	19,67487 1	0,0269
25	61	0,7	3	0,14	0,38	7,681604 1	0,0185
26	56	0,5	-3	-0,06	0,16	6,540740 7	0,0041
27	88	0,6	29	0,04	1,06	862,0552 1	0,0013
28	68	0,5	10	-0,06	-0,61	92,07200 5	0,0041
29	31	0,4	-27	-0,16	4,50	752,3546 8	0,0269
30	53	0,8	-5	0,24	-1,26	28,47863 2	0,0557
31	55	0,6	-4	0,04	-0,13	12,52590 5	0,0013
32	80	0,6	22	0,04	0,79	475,4962 3	0,0013
33	69	0,6	10	0,04	0,36	101,3447	0,0013
34	61	0,5	3	-0,06	-0,16	6,347798 3	0,0041
35	54	0,4	-5	-0,16	0,76	21,56243 3	0,0269
36	76	0,5	17	-0,06	-1,10	296,2269 2	0,0041
37	53	0,6	-5	0,04	-0,19	26,96711 7	0,0013
38	65	0,5	7	-0,06	-0,43	45,00460 7	0,0041
39	50	0,5	-8	-0,06	0,53	68,41523	0,0041
40	75	0,6	17	0,04	0,61	286,9256 8	0,0013
41	49	0,3	-9	-0,26	2,48	88,54689 5	0,0697
42	84	0,7	26	0,14	3,50	663,2032 9	0,0185
43	37	0,3	-22	-0,26	5,79	480,7413 2	0,0697
44	75	0,6	16	0,04	0,59	268,8338 7	0,0013
45	43	0,7	-16	0,14	-2,11	240,4743 2	0,0185

46	70	0,6	11	0,04	0,41	129,7281 7	0,0013
47	65	0,5	7	-0,06	-0,43	44,60702 1	0,0041
48	42	0,3	-17	-0,26	4,45	284,1061 7	0,0697
49	68	0,4	10	-0,16	-1,56	90,75427 4	0,0269
50	41	0,7	-18	0,14	-2,40	310,7984 1	0,0185
Сумма	2 924	28	0,00	0,00	17,30	7815,79	1,24
середнє значенн я	58,49	0,56					

Короткий звіт подібності

Ім'я користувача:
Педагогіки та психології Кучерява Катерина

ID перевірки:
1016344669

Дата перевірки:
10.06.2024 22:22:40 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
10.06.2024 22:40:20 EEST

ID користувача:
100005735

Назва документа: **Войтенко І.І. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів різних спеціальнос...**

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 10107 Кількість символів: 79146 Розмір файлу: 134.97 KB ID файлу: 1016146317

10.4% Схожість

Найбільша схожість: 2.16% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1015116441)

6.65% Джерела з Інтернету

365

Сторінка 48

9.84% Джерела з Бібліотеки

470

Сторінка 52

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел